

Anul XIII
29 (429)
Sâmbătă
18 iulie
1970
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Renașterea melodramei

Speciile literare nu mor. Dispariția lor este numai aparentă. În realitate ele continuă să trăiască sub forme noi chiar atunci când s-ar părea că au pierit. Pentru ca o specie literară să dispară cu adevărat, ar trebui ca nevoia profundă care i-a dat naștere să dispară și ea. S-ar putea vorbi de exemplu despre o dispariție a tragediei atunci când nevoia de emoții tragice ar pieri din sufletul omenească. Dar plîsul este necesar vieții psihice — și chiar unei sănătoase vieți psihice — tot atât de mult ca și risul. Pentru ca tragedia să dispară, ar trebui așadar schimbări fundamentale ale sufletului uman — ceea ce în istoria (e drept, încă destul de scurtă) a omenirii nu a avut timp deocamdată să se producă — și nici nu se poate vedea cum s-ar putea produce.

Bineînțeles, împrejurările în care se dezvoltă o specie literară se pot modifica, pot pentru citiva vreme să devină mai grele sau mai ușoare, fapt care aduce speciei însăși o scădere sau o creștere de vitalitate. Ceea ce este sigur însă este faptul că, de când există literatura, nu s-a văzut încă dispariția totală a unui gen literar sau a unei specii literare.

Vremea noastră asistă la o renaștere a unei specii literare care a cunoscut acum un secol succese mari și după părerea multora a dispărut apoi, fără nici o nădejde de a mai intra vreodată. E vorba de melodramă.

Melodrama a fost cel mai popular spectacol al secolului trecut. La noi, până în preajma primului război mondial se mai jucau **Doi orfelini**, **În largul oceanului**, **Doi sergenți**, **Peticarul din Paris**, **Lurapătius vagabundus** și alte piese cu multe tablouri, cu o acțiune încurcată, cu înfruntări și coincidențe uimitoare, cu revederi neașteptate și travestiri ingenioase. Piese în care numădeci trebuia să apară un june idealist și curajos, o tânără orfană frumoasă și inocentă pe care o răpește un intrigant misterios și feroce, o mamă îndurerată, un tată bătrîn și demn, apoi o pereche înfățișată prin doi vagabonzi care ajută la deznodămîntul moral al întregii istorii. Pentru că o melodramă se sfîrșește întotdeauna cu triumful binelui și cu înfrîngerea răului.

Teatrele zilelor noastre au alungat din repertoriul lor melodrama, împreună cu sora ei, bună, feerica. Înseamnă oare că melodrama a murit?

Ca să credem asta, ar trebui să credem că a dispărut pe totdeauna nevoia de emoții duioase, entuziasmul față de sentimentele generoase, gustul misterului și dorința ieșirii din ceea ce e zilnic, obișnuit și monoton.

Nu. Melodrama e astăzi mai puțin înaltă decît oricînd. A dispărut de pe scenă și a apărut, încă de acum patruzeci de ani, cu un succes incomparabil pe ecranul cinematografului.

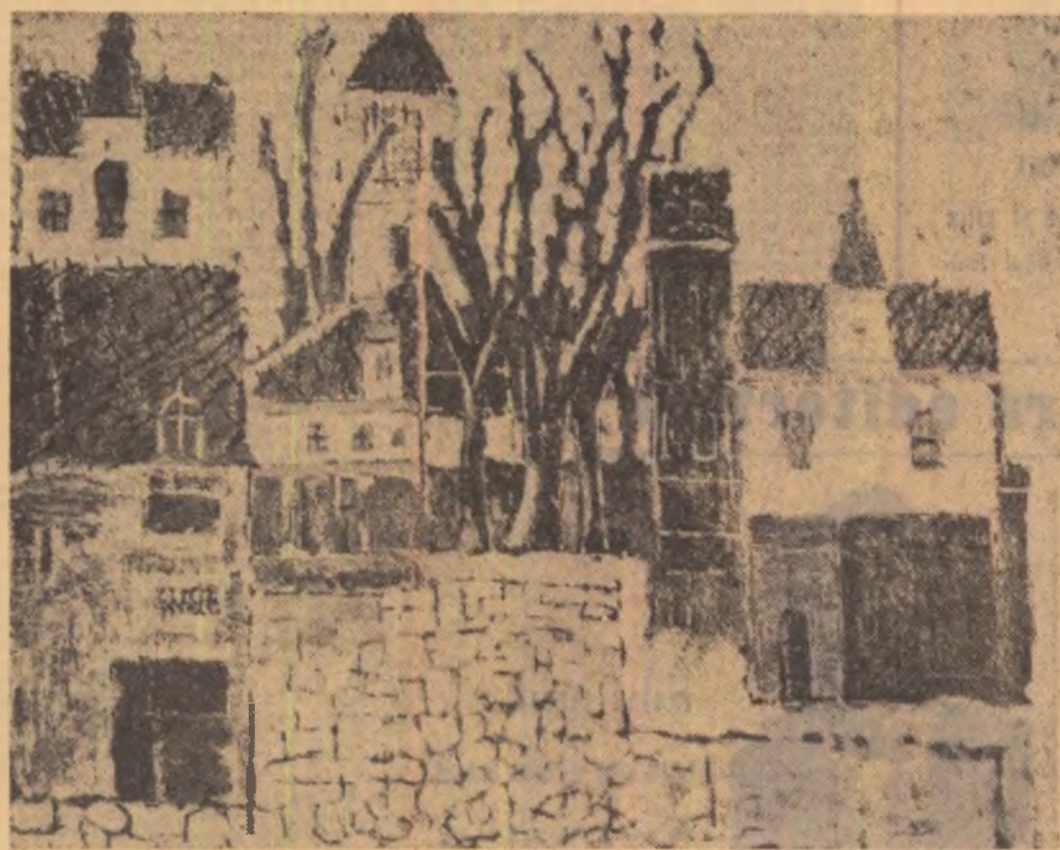
Prin mijloacele tehnice ale filmului, melodrama a căpătat o splendoare și o bogăție de mijloace pe care nu le mai avusese niciodată. Totuși, să nu ne înșelăm. „Alte măști, aceeași piesă”. În nenumărate variații și în nesfîrșitele schimbări de detalii, decor, epocă, costum, muzică, peisaj, sîntem siguri că vom găsi aceleași vechi teme, unice și nepieritoare, menite să trezească în noi frumoase sentimente primordiale, simple și puternice: aceleași procedee bazate pe contraste violente și pe situații neprevăzute, analoge cu cele mai obișnuite sfîrșite ale foiletoanelor palpitate cu „va urma” la momentul potrivit; și sîntem de asemenea siguri că vom întîlni măcar pe una din vechile noastre cunoștințe: orfelinii și intrigantul sumbru, tînărul vrednic și sărac care la urmă ajunge moștenitorul unei averi colosale, fata frumoasă și năpăstuită, vagabondul vesel și duios; și iarăși, nu lipsește nici intriga cu întîmplări neprevăzute și extraordinare ce duc către deznodămîntul feroce, meritat după atîtea lacrimi și stringeri de inimă. Apariția la televiziune a primului episod din **Rocambole** al lui Ponson du Terrail învîie procedeul romanului de aventuri publicat în fascicule. Melodrama, reapărută sub această formă, dovedește că gustul și nevoia emoțiilor pe care ea și numai ea le poate mulțumi, sînt astăzi tot așa de vii ca și altădată.

De altfel, multe filme sînt alcătuite după rețeta melodramei. Pe lângă această producție uriașă, cele câteva melodrame clasice ale lui Dennery, Victor Ducange, Pierre Decourcelle și ale altora formează un bagaj modest. Uzinele cinematografice fabrică zeci de kilometri de peliculă datătoare de emoții. Oamenii cu

pretenții de gust de pe vremuri se indignau în fața lui **Faust** de Dennery, copie simplificată, vulgarizatoare și foarte naivă a întîmplărilor exterioare din uriașul poem al lui Goethe. Sînt zeci de ani acum de cînd cinematograful a sporit și sporește enorm cantitatea (dar nu întotdeauna și calitatea) încercărilor de acest fel. În goana după subiecte s-au scos scenarii melodramatici din epoci, din romane, din tragedii ce fac parte din tezaurul literar clasic al omenirii. Au fost puși la contribuție Biblia și Homer, Balzac și Flaubert, Tolstoi și Dostoievski și alții alții. Toate marile momente literare, de la **Odiseea** la **Doamna Bovary** sînt scoțite bune de alcătul scenariu. Totul este filmabil. Adică totul este bun pentru fabricat melodramă. Melodramele de odinioară au fost și ele dezgropate de sub vechile decoruri și au fost din nou însuflețite cu mijloacele tehnice contemporane. Vechia feerie cu trăsnete sfîrșite, cu spectre în carne și oase, atente la șoapta suflerului, cu ingeri trași de subțorii din culise și diavoli care dispar în trape cu balamale scîrțitoare, vechia feerie învîie și ea pe ecranul miraculos.

Cinematograful, a cărui una dintre funcții este (sau ar trebui să fie) tocmai cultivarea miraculosului prin exprimarea în întîmplări zilnice a fantasticului și a visului, oferă romanului de aventuri și melodramei mijloace de renaștere inepuizabile. Și aici, doar o singură observație. Să faci o melodramă din **Doamna Bovary**, de exemplu, este o greșală de gust, care nu are nici măcar scuza parodiei. Să transpui pe ecran marile romane de aventuri ale literaturii universale, printre care capodoperele nu sînt rare (și unele căzute pe nedrept în uitare cum este colosalul **Les Mohicans de Paris** de Alexandre Dumas) aceasta înseamnă să asiguri o viață nouă unei specii literare cu rădăcini adînci și trănice în sensibilitatea umană.

Al. PHILIPPIDE

Acasă

Călătorind noaptea cu trenul, de la Cluj la București, Carpații nu mai există. Nu știi cînd îi treci. Nu mai sînt o trecătoare, nu mai sînt un loc de popas, nu mai este Țara de dincolo de Carpați și Țara de dincoace de Carpați. Peste tot ești acasă, și în această vară cînd populația ca în niște vase comunicante se deplasează dintr-o localitate într-alta, căutînd mai ales muntele și marea, părăsind orașele, deci ocupînd aproape fiecare metru pătrat al țării, fiecare metru pătrat de umbră și de soare, echilibru și cumva densitatea populației, scoțînd-o din orașe, totuși trecînd Carpații, n-ai sentimentul că te îndepărtezi de orașul în care trăiești, ci că treci de pe o stradă pe alta, și răscrucea dintre străzi e noaptea petrecută în tren.

Și totuși Carpații există. Dar în goana noastră de pe o stradă pe alta, nu întotdeauna avem timp să ne dăm seama că ei există, și fără noi, și vor exista și fără noi, unind mereu Țara de Sus cu Țara de Jos, ziua de azi cu ziua de mîine, istoria de azi cu istoria de ieri, părinții noștri cu noi, pe noi cu fiii noștri.

Și totuși Carpații există, ca o catedrală în mijlocul țării în care stau mormintele și leagănele și măiestritățile cuvinte ale ființei noastre fără sfîrșit.

De aceea orice trecere a Carpaților nu este o noapte.

Dumitru Radu POPESCU

Cîți oameni cunoaștem?

În fiecare săptămînă
marin preda
răspunde la o întrebare

Programul radio anunșă că ați fost să vedeți secerișul în satul dumneavoastră natal? Ce-ați văzut?

a.p.

● Trebuie să-ți spun că nu vîd în București în citeva luni atîta lume cită vîd în citeva zile ori de cite ori mă duc pe la mine prin sat. E cazul să exprim aici o îndoiială cu privire la formula de existență a orașeanului comparată cu aceea a omului care trăiește într-un sat. Trebuie să te saturei de oraș ca să începi să reflectezi la modul de viață în comunități mici în care individualismul e moderat de privirea vecinului sau de ochii uliței care te vede cînd pleci de-acasă și cînd te întorci. Dacă nu ești atent îți aude și șoaptele, fără să mai vorbim că toată lumea știe cum îți crești copiii, cum te porți cu părinții și cum îți iubești nevasta. Asta e foarte rău, ar zice cineva înspăimîntat de ideea că viața sa personală s-ar deslășura ca pe o scenă, ca pe un podium imens, în care fiecare ar fi și spectator și actor.

Îa să vedem, ce rău e aici? În primul rînd că marile spaime ale individualistului se diminuează și caracterul devine mai ferm. N-ai să vezi decît foarte rar un om cu fața schimonosită, în timp ce la București mi-e dat să întîlnesc zilnic oameni dominați de o psihologie obscură, care își schimbă o hotărîre luată de trei ori pe zi, iar culoarea feței de trei ori pe minut. Acest chip schimonosit nu este expresia unei complexități de conștiință, cum credea Lovinescu sau Camil Petrescu, ci, așa cum am spus, a unui individualism iremediabil, mascat cel mai adesea, dar care în cele din urmă tot iese la iveală cu o violență cu atît mai mare cu cit a fost mai mult comprimată. Calomnia și intriga, care îl înșoțesc, abile și rafinate, dar cel mai adesea grosolane, îl împing pe omul chinat de obsesia propriei sale persoane pe un drum fără întoarcere, agravat de faptul că aproapele său cu care intră în conflict nu e pe aceeași stradă cu el și nu iese în aceeași piață. Omul e silit să-și suporte mai singur aci întreaga povară a deciziilor sale, decît acolo, unde ceilalți îți corectează pașii prin simpla existență colectivă.

În al doilea rînd, cimitirul e mai aproape de vederea omului, și perspectiva lui îl face pe om mai senin, fiindcă știe ce-l așteaptă. Cu alte cuvinte, omul îmi pare într-o astfel de colectivitate mai liber, în timp ce în marile aglomerări, se crede nemuritor. Ori, cine nu-și cunoaște condiția e mai robul de ea, mai captiv, prins cum e într-un program de ucideri a timpului care îl abate fără gres de la reflecție și cîștigarea unui echilibru biruitor. Mă feresc să vir în toate acestea soarele și spațiul, zăpezile și alte elemente, în mijlocul cărora copiii noștri ar crește apropiați de natură și bine adaptați pentru lupta cu mediul. Argumentația mea tînește numai individualismul feroce, care se hrănește nestingherit din inimile unora dintre noi, în singurătatea blocurilor, confortabile sau nu, în care ne refugiem zilnic, și din care zadarnic năvălim tot zilnic deambulînd pe străzi și bulevarde, în căutarea, cine știe, a unei fraternități după care tinjîm? Acolo, omul e acasă pe orice uliță. Îl găsești peste tot: ce faci Ilie, ce faci Gheorghe? Și nu se poate să nu simți o cumplită invidie cînd te uîți și le vezi privirile licărînd de o mare

și mereu proaspătă încintare, intensă și aproape inexplicabilă, secret, poate, al dezvăluirii sufletului, al deschiderii ușilor lui ascunse, eliberînd spiritul de patimi și oferindu-i satisfacția contemplării. Așa-zisa disimulare, de care s-a vorbit, e o observație adevărată, dar din afară. El între ei nu cunoște aceste ziduri ale incomunicabilității. Omul se uită la om și se bucură, iată o descoperire pe care uitasem s-o mai fac! Și să nu credeți că în acest sentiment nu intră sau se ignoră ceea ce a cucerit omul care trăiește în marile aglomerări, gravitatea pe care o dă lupta pentru existență ironia în observarea moravurilor, conversația scilpitoare, curiozitatea avidă pentru viața planetei. Au televizoare și aparate de radio.

Îmi vine în minte ideea să fac o statistică simplă și să întreb pe unul de-acolo și pe unul de-aici, cîți oameni cunoaște fiecare. Cîți oameni „cunoaște”, și nu cite „cunoștințe” are. Mă tem că lista omului marilor aglomerări va fi mai mică în oameni pe care i-ar cunoaște și s-ar bucura să-i vadă zilnic, și lungă de tot felul de cunoștințe pe care nu dorește să le vadă decît din cînd în cînd. Și va fi dimpotrivă la cel de acolo, a cărui listă mă tem că va fi mai bogată în oameni pe care chiar dacă nu dorește să-i vadă zilnic, îi vede totuși prin forța lucrurilor și reușește să facă din această condiție, de care mulți fug îngroziiți, o mare victorie. Iar lista cunoștințelor ar fi albă.

Marin PREDA

cronica pietonului

Statui

În avîntul construcției de case, am uitat că un oraș trăiește și prin închipuirile lui de bronz, de marmură sau piatră. Statuile întregi, peste generații, un dialog viu și etern cu oamenii, ele fac gesturi, și gesturile sînt înțelese, uneori cu o teribilă actualitate. Oricît de singur ai fi pe străzi, o convorbire intimă cu ceea ce spun de mult în graiul lor, statuile, rămîne posibilă. Te plimbi pe bulevarde și îți dai seama că nu prea ai cu cine vorbi în limbajul istoriei al cărui glas vrăjbit e imblînzitoare se face auzit uneori seara, cînd sufletul iubește mai mult.

Și noi care eram cei mai aproape de soarele Europei, Bizanșul... Uimirea cruciașilor, ajunși la Bizanț, cu piețele lui dominate de gimnaști și de atletici suflați în aer, cu orbitele scîrțînd de nestemate. Îndăjați cu spada și cu asprimea dogmei, ostentiv apusulul căscau ochii fermecați înaintea staturilor, ciocnindu-le temători cu degetul, iar un cronicar franțuz care îi înșoțea, a scris verde: „Sînt niște jucării stri-cate”. A fost cel mai frumos omagiu al Occidentului, atît de nativ în negura de început a milenului doi.

După ce va deveni o mare metropolă, București, sortiți pluralului, ca unei veșnice nașteri, vor visa, într-un stil modern, la splendoarea lumii de odinioară. Ar fi un vis drept: ar fi o preluare dreaptă... Prin spiritul liber al locului, prin strălucirea faptelor.

CANDID

cronica literară

Cum să numim aceste comentarii voite prozaice, fără imagini și fără o ritmică precisă a ideilor, pline de paranteze care se deschid și se închid exact ca într-un text erudit, care să fie — asadar — formula cea mai potrivită pentru aceste cronici rimate din care nu lipsește ironia discretă, nici — și acesta este lucrul cel mai important — nota mai profundă a unui lirism elegiac, confesiv, puternic intelectualizat? Imi vine în minte, citind încodată aceste însemnări stranii, monotone și exasperante ca o ploaie mărunțită de toamnă, un termen din limbajul suprarealiștilor: **prozopoeie**. Acesta vrea să numească un gen, realizat nu prin combinarea celor două genuri tradiționale, ci prin unirea zonelor de lirism care există, fatal, în orice formă de creație. Care este efectul acestei frumoase teorii — iată un fapt ce nu interesează discuția de față. Sigur este că, în literatura modernă, frontierele genurilor sînt deschise și transferul de mijloace dintr-o parte în alta a devenit o operație frecventă.

Mircea Ivănescu (fără nici o legătură cu suprarealismul) scrie, deci, niște prozopoeie și acestea înseamnă, pentru el, o suită de secvențe, din care au dispărut procedeele obișnuite de comunicare poetică, metafora de pildă. Metrona este ratată și de o banalitate studiată. Autorul face, în prima parte, cronica unui personaj fantastic — Mopete — și a prietenilor lui — la fel de ciudați — V. Inoptranu, tinăra Nefa, doctorul Căbalu, El Midoff, bruna Rowna etc. Aceștia nu fac nimic scandalos, beau în circumi obscure, filozofează, se bîrfesc, se plimbă însoțiți de o bufină blondă, simbolul rațiunii. Mopete, de pildă, citește romane polițiste, conduce pe tinăra Nefa sau scrie, din cînd în cînd, poeme despre Mopete — un alter ego. Are despre el ideea că este un spirit independent însă bufină (știu acum ce însemnau ele) îl pîndesc gesturile. La bufetul Termida („de departe cel mai mare bufet”) — să se observe limbajul boemei actuale), Mopete meditează la lucruri vînd și a căpă de amintiri printr-un fel — ce paradoxal — de terapeutică a inchiupirii. Păcerea lui este de a fantazia în marginea absurdului, însă desenele sînt sistematic împiedicate să ia o înfățișare grotesc — absurdă, ca la Urmuz, de pildă, în orice formă de creație. Care este efectul acestei frumoase teorii — iată un fapt ce nu interesează discuția de față. Sigur este că, în literatura modernă, frontierele genurilor sînt deschise și transferul de mijloace dintr-o parte în alta a devenit o operație frecventă.

Mircea Ivănescu pare a se amuza relăfînd epopeea unui individ banal, însă, de la un punct, poemul capătă accente

grave și masca nu mai poate ascunde tragedia. Cele mai profunde, sub raport liric, din aceste nădrăvane poeme mi se par acelea, cu o notă funambulescă mai pronunțată — din ciclul: **Animale heraldice**: „v innopteanu se plimbă de mină cu un animal ciudat — / e innopteanu, care pe cîmpul heraldic / se exprimă prin laba ridicată spre cerul baltic / și prin gestul cozii înălțate într-un întortocheat / turbușon. Lui v innopteanu îi place / să umble cu pisicile lui — pe nume

Mircea Ivănescu POEME

benone — / și uneori să-l și fluiere — căci pisicile ele afone / și trebuie de mic deprins cu modulațiile, fi doctor / plăcere și pisicinelui să-și simtă laba lui baltică / strîns în mîna puternică a lui v innopteanu / și să meargă cu el în cîte o plimbare heraldică. / (de fapt, pe blazoanele cu litere gotice, runde, / și cîmpuri de azur și cu flori pe care v innopteanu le ia nu / le ia în scris — pisicelinele nici n-are undă se-ascunde). Iată, acum, broscoporul alt animal heraldic, un fel de geniu al indolenței: „Brosoporul se mișcă atît de încet prin iară / încît prietenul tălului lui vasilescu era să calce pe el / cînd a trecut cu v innopteanu, cu malvidă și cu acel / tinăr tăcut care nu încetează să — o soarbă / din ochi pe domnișoara malvida, broscoporul e gras / căci își merită numele — și trece prin luxurianta / vegetație de sub brazi — și planta / pe care v innopteanu o miroase îl acoperă, tinărul cel retras / care o fixează obsesiv pe domnișoara malvida — se simte observat / de ochiul broscoporului întit spre el bulbucau / și nu prea se simte în largul lui / în schimb, prietenul tălului lui vasilescu, care / a organizat această plimbare, / simte cu plăcere pe frunte vîntul munte-lui”.

Se simte, aici și în alte poeme, modelul urmuzian, în seriozitatea — mai întîi — cu care poetul vorbește despre faptele cele mai nefirești și în plăcerea, în al doilea rînd, de a banaliza noțiunile sublimе. El Midoff bea ceai la bufetul Căpala și gîndește la esența lucrurilor. În alt loc de reflecție — bufetul — bufetul Nurca — Mopete se confundă în aplice conștiinței de sine. Un poem se numește tratat despre aștep-

tare și în el este vorba de prietenul tălului lui Vasilescu (alt personaj) care așteaptă o vizită, prijel de a medita asupra insurării. Poemul pare a fi stenograma unei convorbiri lejere. E vorba, într-un loc, de Jean Paul Sartre, de Ruskin, de timpul lăuntric, de viața interioară, despre spațiu și timp, de pisicine (încodată), cracomur, rinocolu, e vorba — pe scurt — despre orice: poemul dă impresia unei plaje întinse care premediește sfărămăturile unei corăbii. Sub învelșul complicat al parabolice se ascunde, în fapt, un liric înspăimîntat de lucruri și copleșit — cum se va vedea mai bine în cel de al doilea ciclu al volumului (**Poveste de iarnă**) — de spaime. Poemele de aici adoptă un limbaj mai direct și sint, în majoritate, niște delicate elegii erotice. Ele iau înfățișarea unei cronici — cronica unei vieți scurte, pustii, în decurul unei camere închise. Simbolul din urmă revine obsesiv în versurile lui Mircea Ivănescu. El sugerează teama de reclusiune:

„Setea de arbori — în camera aceasta, printre lemnele moarte / ale mobililor — și împingînd la o parte / aburul nevăzută, care se urcă, și înfășoară / cu timp mai greu tot ce este în jur — însă această / sete de arbori, de lemn viu, cu surpate / vene prinzîndu-se în cerc dorința de a te lipi / cu obrazul, de acum încolo, de scoarța uscată — / Setea de arbori — adică de fîmări înlemnite / pe care s-o simți, mișcîndu-te printre chipuri alunecoase / și calde — setea de ceva nemîșcat, de care / nici nu te poți desprîși”.

Spre sfîrșit, poemul revine la comentariul autoironic, traduce în franțuzesc o parte din versuri și — spre a duce bufoneria pînă la capăt — explicitează textele dinainte. El face, deci, nu numai cronica sensibilității lui, dar și cronica acestei cronici. Adoptă în acest sens, rolul unui regizor și propune organizarea mai multor spectacole pe o temă unică. Obiectul acestei dizertații în versuri (spre a fi în nota poemelor) este, acum, spațiul, sau mai bine zis personajul (stăpînului camere) față de obiecte. Aparatul de luat imagini revine obsesiv asupra aceluiași element fără a descifra semnificația lui mai adîncă. Cel închis face de zeu, de sute de ori drumul de la scaun la fereastră și — invers, strecurîndu-se, lunatic, printre lucrurile înstrăinate. O sugestie, iarăși, a reclusiunii și, totodată, a instrîinării de obiecte. Asistăm, în acest chip, la o reprezentare, fără sfîrșit în care eroii sînt încăperea (cu lucrurile incluse în ele însele), Fata, El (poetul detașat, obiectivat) și, din cînd în cînd, un grup de ființe nemîșcate, spectatorii unui spectacol dezolat. Și, aici lirismul vine nu din ceea ce spune poemul, ci din ceea ce ascunde. Sensibilitatea lui Mircea Ivănescu este — nu cred a mă înșela — aceea a unui simbolist întîrziat rușinat a-și purta tristețea pe față.

Eugen SIMION

compendiu

GEORGE ALBOIU
Drumul sufletelor

Poezia lui George Alboiu nu-și are originea, mai întîi, într-o percepție estetică a lumii, ca un recurgere decît razeori la asociații spectaculoase de cuvinte menite să ne aducă sub zodia interesantului; am zice că mai curînd prin monotonia discursului, prin austeritatea sa metaforică, prin obstința generalizării, universalizării motivelor concrete din care ar izvorî și a îndeplinește decît sacra datorie de a-și scoate dincolo credința la plimbare. E vorba, asadar, de o tehnică poetică. Tehnica constă în a da iluzia vieții curente într-o existență fantastică, absurdă prin discontinuitățile ei, și de a frîna — în același timp — zborul inchiupirii printr-o autoironie insistență.

D. D. PANAITESCU
Carnet inactual

Intr-adevăr, cartea lui D. D. Panaitescu, aparută la Editura Eminescu, este un veritabil carnet critic, în ale cărui file sînt notate, sobru și exact, date și impresii scurte, la o lectură calmă, de lucrări din domeniul critic și istoriei literare referitoare la literatura franceză și italiană. Volumul este riguros ordonat în trei departamente: „domeniul francez”, „relații italo-române”, „domeniul italian”, și, așa cum ne avertizează autorul în „cuvînt înainte”, „cuprinde o primă selecție a eseurilor și studiilor publicate între anii 1942-1947, în revistele „Vremea”, „Universul literar”, „Lumea 1946 sau Revista Fundațiilor”, la care se adaugă unele lucrări elaborate mai recent.

avant premiera editorială

IIIIE CONSTANTIN
Coline cu demoni

GEORGE DEMETRU PAN
Ultima Thule

CONSTANTIN MATEESCU
Noaptea și ziua

comentarii critice

Harul lui Cezar Petrescu

Discreditat de Călinescu o dată pentru totdeauna, Cezar Petrescu nu mai revine în conștiința noastră critică decît ca un termen de comparație comode. Publicul însă continuă să citească romanele sale, tirajele mari îl difuzează cu generozitate, iar cinematografia îi reditează eșecurile. S-ar părea că un har misterios și nedrept prezidează la această neobosită popularitate. Soarta operelor lui Cezar Petrescu aminteste pe aceea a filmelor de western. Vizionate cu frenzie de public, dar contestate de critici, ele și-au făcut totuși drum sigur în Europa și pînă la urmă și-au cerut o argumentare estetică. Specialiștii, hotărîți să nu cedeze gustului larg, au admis filmul de western de pe altă poziție, au descoperit și teorizantabilul epic, dar, în fond, n-au făcut decît să revină cu poacăntă la ceea ce publicul descoperise anticipat. Aceasta va trebui să fie și atitudinea noastră în privința lui Cezar Petrescu. Fîndu-ne jîmîm să mărturisim că citim cu plăcere romanele sale, nu ne rămîne decît să găsim o explicație mai elegantă înclinației naturale. Astfel, vom zice că proza sa nu e folioletistică, ci caracterologică, subordonînd faptul divers principilor generale; că mulțimea clișeei nu e o dovadă de confectie facilă, ci, dimpotrivă, de spontaneitate rapidă care izează instinctiv de lucrurile comune pentru a nu opri, prin deliberare, fluxul narativ debordant; vom mai adăuga apoi, că într-un timp propriu și o lume aparte, suspendată în irealitate, ea amintește de Matei Caragiale și dovedește că proza fantastică se poate naște și din atitudinea cea mai demitizantă, dacă imaginația dirijează liber o construcție epică. Un efect la fel de surprinzător are romanul **Miss România** în care Cezar Petrescu a făcut o adevărată demonstrație de inventivitate. Citate din presă, desene, liste rebelișiene, aluzii mitologice, tonul tragic, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond, nu e vorba decît de ascensiunea zgomotoasă și efemeră oferită de un concurs de frumusețe unei tinere dintr-un oraș de provincie. Dar agilitatea care cuprinde totul, reclama, înregul, vocația timpului se dilată aîngust, verva retorică, nimic din tot ceea ce poate soca pe un cititor nu a fost neglijat de romancierul cuprins de delir. Elementele luate în parte sînt lipsite de forță și uneori chiar jeneză, dar în mare ele reușesc să compună o atmosferă timpurie și aîngust, fantastică. În fond,

Cînd musafirii au rîs foarte tare

Într-o dimineață, de altfel foarte inocentă dimineață, Căpitanul nostru s-a trezit cu fluturii de umbră de pe catarg turburîndu-i cugetul, iar ați copilăriei sale l-au înfrîntat fără pic de miță din văzduh alunecînd deasupra flămurei, cu blestemele savante ale crucii sudului și limpezii capete de mort. Împănîntat probabil de profilul epocii, Căpitanul s-a lepădat de noi ursuz. Atunci Ron s-a fîșit groaznic și a spus ceva despre rodorium, imbulzindu-se chiar, căci nu stia ce spunea, iar Căpitanul, să fie al naibii cine ar fi crezut că-i dă ascultare, zise și el îndată din plînc.

— Azi toată lumea merge la rodorium. Și ce puteam face, ne-am închis în cabină cu frigul teribil suind stăruitor în colțurile veșmintului, pe cînd marea începea să ne dezvelească la incheieturi sfoase capete de morți, făcînd.

Și astfel din tăcere în tăcere ne-am dat seama cum această expediție relativ fîștie este compromisă definitiv dar n-ar fi trebuit să fie, intrucît Ipolito, știm, tremurase ecașuri la șir, în frigul peșterii și în alte locuri spre a ne da învîlmîntele despre prudentă și cum să-ți ții gura, și anume cum „mai presus de toate despre rodorium să vă țineți gura către indivizii din alte Epoci cînd le este urît și li apucă deseori invidia”.

Cred că așa sîrșise el atunci, cred că e clar, numai că Ron a adormit între timp pe niște blăni de foc, într-o pirogă, fiindcă el singur nu se mai obișnuise cu duhoarea lor și tot chema în somn albastrele păsări de ceață ale, hai să spunem, ale naturii.

În acest caz, zic, el nu trebuia să vină pe epavă. Era de altfel corijent la latină și îl suspectam serios de incurcătura de epoci în viitoarea noastră expediție, adică asta, mai ales că, precum, știți, latina se lățise formidabil de mult prin anotimpurile medievale cu care noi avem de-a face, și multe alte complicații. Am intuit surprizele ce ne-ar paște din pricina lui Ron, că va spune în limba latină baliverne despre rodorium, despre soldații de la Thermopile și altele, mai ales că știe toată lumea cum zi de zi. Cum zi de zi la orele de zoologie cînd meduzele lueau cu răbdare în borcan și treceam la lecția nouă, făcea tot felul de aluzii în gînd la adresa lor, pe latinește.

Amicii mei din Clubul Inocenților și-au aruncat totuși spiritul aș zice la cîini, nu și nu. Că Ron are pur și simplu scîrbă de inocența meduzelor, înjurîndu-le în latinește, dar că altfel nu. Că dacă îl luăm cu noi în unele locuri cum ar fi într-o Epocă, așa cum este respectiva, directorul însuși, al școlii, se va potoli, crezînd că cine știe, poate salvăm din rutina de față tineretului studios prin niște elanuri extra, Ron fiind, în treaba asta, element neutru. Nu ține de loc această concluzie, am fost, ce să mai vorbim, convins că nu este adevărat, dar niciodată n-am cu cine să te sfătuești. Chiar în dimineața cu rodorium Ipolito suflase cu nasul în tratate de poetică sibelină, intrucît are de gînd să adune mai mulți eroi și să dea un recital în pirogă, cu clar de lună și cupluri de îndrăgostiți mîșunînd pe întinsele ape. Nu-i umblă deci mîntea la nimic, doar una sau două fixații fără importanță pe care de ce să le mai amintesc aici.

Așa fiind, prin urmare, latina incurcătă în toate cărțile de mare epocă, inclusiv acea insulă pustie a lui Robinson și calul botros al cavalerului Ipolito cu redingotă și abțîbliduri de catifea, neștiindu-se de fapt, care mai de care. Așa fiind toate acestea, noi elevii clasei paralele, am plecat în expediția de epocă și epave fără șansa unui rodorium sau, cum ar veni, pun pariu că am plecat într-un moment infect, cu Ron așa, și că n-ar fi trebuit de loc să-l lăsăm, adică să-l lăsăm să facă o gafă mare precum și un cheruciac.

Era, în definitiv, primul nostru anotimp medieval și ne descurcam absolut singuri pentru că amicul comun a spus că aici nu se bagă, e groaznic de obositor, deși pentru noi merge. Dar ce vrei, bietul cum zicea și papagalul său și mulți alții.

Ne-am întîlnit deci pe punte, în dimineața cu rodorium, și oh, ce cruntă figură, toți eram atît de înfuriați de idee încît creștea o iarbă deasă pe măduva capetelor de mort respectiv spaniole.

— Căile au coborît în definiți orbii, spuse chiar spaniolul atîns poetic. Apoi am cîntat cu toții, din respect pentru tema aceasta, foarte eternă, dar fără mare folos, aveam de altfel conștiința clară că cineva o face de oaie în clipele mai de pe muchie ale expediției, și anume Ron.

Imi aduc aminte cum chiar în seara de dinalte bunica intrase la mine în cameră în timp ce eu fîșeșt învîntam la zoologie despre meduze înjurîndu-le ușor dar ea a trecut peste, întrebînd cum mă descurc dacă e să ajung pe la rodorium, că și ea cam avea idee. I-am dat chiar telefon lui Ron ca să-și dea cu părerea în caz că, dar el a fluierat pe scurt, pe urmă a început să se biție și să-și aducă aminte că are o compuneră mai veche pe care o ia cu el să o susțină la rodorium, dacă e la o adică. Așa că duceai-se, mi-am zis, dar am făcut, deci, rău.

Iată că după gafă puntea împietrise în ceață fără nici un papagal la bord și chiar el, nătîntului, a priceput situația și demnitatea i s-a scurs cu jale pe dosul balustradei de sidef. În acest timp, trebuie să spun, fiecare din noi simțea pe propria-i piele hăul transcendenței goale.

O vreme, am dus-o cu căpitanul, oarecum grozav. Nu era prea greu, de ce să zic, intrucît avea de la început pretenții clare.

A, a zis, o să-mi scoateți perii albi, dar și eu voută. Grăind mai departe că, uite ce este, vă luați toți dracii și vi-i faceți ghem, pe urmă îi băgați sub pernă. Și alte chestii, din care ultima mi s-a părut superflă.

Așa a mers perfect, un timp, perna ni se aromase cu alge turburi, uneori cu greu somnul îmi mai trăgea sorții din podoaabele piraiților care sovăiau calde împrejur și minunate, și alte senzații tot din seria asta.

Doar în ultima vreme, ce păcat, Căpitanul se cam, înlețegea, la cap, nu mult dar totuși. Într-o

dimineață tocmai, îl ajutam pe respectivul spaniol să-și dea cu var pe carabină pentru că pe epavă se schimbasese anotimpul, așa medieval cum se găsea, și dăduse ciuma peste bieții oameni, trebuia deci var, cînd m-a zărit Căpitanul. Și extraordinar m-a confundat cu Ipolito, din cauza redingotei de catifea, probabil, pe care o purtam pe rînd cînd el cînd eu, încă din galeria de tablouri. Cînd acolo venisem odată cu școala să vedem arte, ș.a.m.d. și alte mizerii. A fost chiar Robinson și multă lume, evident, s-au concentrat cu trudă, iar eu l-am cunoscut pe

IRINA GRIGORESCU

Ipolito, foarte, foarte reușit de altfel, delicat și grațios în costum de epocă. Este, orișicît, zic, Ipolito, e un tip interesant și complexat, l-am ales, deci, în clubul nostru. Clubul Inocenților. Trebuie, nu-i așa, să avem pe cineva și să facem față în lumea veche, cu mai multă decență. Căpitanul cum spunem, nu mai ținea mîntea că acest Ipolito e cam înalt desigur, și mult mai slab. Ci a tras mai departe de eroare.

— Știi, Riminaldi, șopti, acum sint ostenit de epave.

TRENUL DE SEARĂ de PAUL DELVAUX (Belgia)

Va să zică Riminaldi. Am lacrimat și am dat să-l lămuiesc, m-am sfîșit însă de spaniol, care mă contempla din nenorocirea neamului cu mii de suflete bîntuite de piraiți și unsoși de ciumă. Cînd știți doar cum pieream de dînsa inocenții de epocă și mătășurile infecte îl purtau numai pe Uciga-1 Toaca din plăcere în plăcere.

Așadar am ținut pentru mine fleacurile cu muzeul lui Ipolito și alte portrete de epocă. Pără să-l mai complic pe Căpitan cu alte nume de botze de strictă specialitate, cu Robinson de pildă care clocea în peșteră și care luase apărarea la infinit, apărarea mesagerilor, cînd pășeau pe insulă și trîneau usa enervații. Căpitanul n-ar fi crezut nimic din povestea cu insula, nici măcar citind din cartea respectivă, dar, cu bun simț, și-a exprimat cel puțin încrederea anume că nu ne mai lipsea mult pînă cînd o să fim la per tu cu însuși marele Aristotel.

Ron însă, vreau să zic, cum întotdeauna făcuse gafe cu rodorium, și la ora de zoologie cînd îmi fura cuțitul de disecție căuțind, închipuiți-vă, meduzele medievale cu simptome grave, simptome de ciumă, sigur și alte multe, încît Ipolito a spus mesagerilor că ar fi fost înjunghiat la balul clubului, de anul nou, exact cu acest cuțit. Sau ar fi spus cine știe ce.

Pe urmă gata. Am schimbat tirul, pentru că nici o șansă. Dintr-una într-alta se putea chiar observa cum cerul apleacă brusc în punea goală șiroaiele de pești și apoi île cit de calm și minunat, în natură, lăsîndu-se pe coadă.

Cînd au venit definiți orbii din carenă și puntea s-a aplecat aproape albastră la lumina lor. Cu ocazia aceasta mi-am adus aminte de călătoria pe care tata o tulburase în cupele cu vin într-o seară, iar na, singur cu frații mei lipsiți de leagăn și gemuri albastre sunătoare de pești cînd ursitoarele fîșînd răcărăose mi-au prezis, anume mi-au prezis acest anotimp medieval pe o epavă, și altele fîșește care nu se spun aici.

Și intrucît, în definitiv, rodorium trebuia să înceapă, Ipolito măturase puntea și s-a instalat la provă, nervos, duhînd a ciumă. Căpitanul, nebăgînd în seamă nimic, nu dorea decât să-l santajeze pe Ipolito în legătură cu portretul sau să vorbească aiurea:

- Numele și vîrsta, a cerut, șfios.
- I-am mărturisit cu teamă dela început.
- În fiecare zi cade amurgul pe paginile lui Plutarh. Cînd învăț pentru teză alung meduzele înapoi în mare, am niște sisteme. Apoi mă așez la loc în bancă, și orele se scurg cu duhul blîndeții.
- Continuu, zise, dacă înjuri.
- O nu. Doar la sberbările de Anul Nou. Cînd se fac abțîbliduri de dantelă și podoaabe, știți, pe redingotele de catifea. Numai atunci.
- Ești foarte convinsă, a sugerat Căpitanul, naiv. Dar ce fir-ar să fie, mă gîndeam, este cu aceste in-

trebări, căpitan mai nesimțitor decît un cheruciac bolnav de ciumă.

Cu toate că, știu, nu-l interesa decît codița de rîndnea, respectiv furculița ei pe cerul despicat de ciumă. Ceea ce-nu produce o infinită, vă dați seama, că nu suport.

Am pomenit îndată, pe latinește, ca să salvăm situația, despre cei trei sute de soldați dela Thermopile, care cu educația lor nici vorbă, și se învățaseră cu una alta și cu sănătatea așa precum. În epocile mai noi, țiganul cu scînteia, și meduzele reci cu pipa de bambus. Trecentii militei. Deși te poți ușor scribi chiar de comedia cu trei sute de soldați. Ad Thermopile prefecturi erant, și Căpitanul repetă acest nume hidos împreună cu Ipolito, pînă cînd au tăcut amîndoi, mintuiți de orgoliu. În schimb, Ron făcea urît și avea de gînd să lăsa din confuzie cu cartea de latină, sau cine știe, și tremurarea glasul cînd a vorbit din nou pe tema asta și am observat cum oasele i s-au girbovit un pic.

Foarte foarte curînd după rodorium s-a încheiat ațel anotimp medieval. Prea bine, și toate lucrurile la locul lor, la școala și acasă, cînd musafirii au ris foarte tare, vorbindu-mă de bine, în legătură cu povestea asta.

Astfel pe gustul lor mi s-a deschis în păr podoaabele piraiților cu bolți calde argintii andaluze, iar noaptea tîrziu sirenele fericite s-au înelat pe catarg. Deși pe semne lingă acel Căpitan cu fluturi se mai tulbură încă, evident, un anotimp medieval. Și acel blestem pe flămură cu orișicare altul în coada Crucii Sudului.

Despre remușcări și alte plăceri asemănătoare

Cineva îmi mărturisea cu mîndrie — cu aceea mîndrie ridicolă pe care o răspîndesc întotdeauna cei ce-și laudă viața interioară — că, de cîte ori comite o greșală, își dă seama de ceea ce face, are, crede el, o stare de conștiință. Cel puțin eu — își continua prietenul spovedania — de cîte ori înfăptuiesc vreo mișcăvie, mă zbucium, îmi pare rău, am remușcări. Alții n-au nici măcar asta... Recunosc, nici remușcările mele, nici ale altora, nu-mi inspiră încredere. Din faptul că săvîrșea o fărâdelegă zbuciumîndu-se el se simțea superior etic celui care săvîrșea aceeași fărâdelegă fără să se zbuciume. Faptul că se zbuciuma îi dădea dreptul la orice... Morala lui era satisfăcută prin simplul fapt că săvîrșea răul fără prea multă voie bună... În mîntea prietenului se crețea iluzia că acest zbucium ar fi ceva în afara răului săvîrșit, că acest zbucium ar fi expresia conștiinței care protestează. Conștiința nu este un tribunal interior așa cum credem deseori. În starea de conștiință nu există dileme, iubirea nu triumfă, ea există pur și simplu. Remușcarea care se repetă aproape mecanic, face parte integrantă din răul săvîrșit. Remușcarea poate fi și o formă a vanității — imperiul vanității e mult mai întînsibil, eu nu sint o brută, eu de cîte ori comit o mișcăvie am grija a-o regret... Cine se observă cu atenție își dă seama că uneori înțelegera este refuzată cu incapacitate de subconștient fiindcă — ce ridicolă viclenie!

— Remușcarea apare drept prețel greu cu care orice crimă poate fi plătită... Ca și cum suferința noastră — sinceră sau ipocrită — ar putea înblînzii situația celui pe care l-am jîovit. Dorința de a regreta o mișcăvie e tot una cu dorința de a o înfăptui. Remușcarea e o plăcere în plus pe care ne-o oferim deseori.

Desigur, nu susținem că toate remușcările sint fățarnice, mai vorbim aici de acele remușcări care însoțesc aproape mecanic acțiunile noastre. Senzația de păcat — și nu mă refer aici la accepția teozofică a cuvîntului accepție care n-are pentru mine nici o însemnătate — e, la urma urmei, contradicție dintre ceea ce vrem să fie și ceea ce sintem de fapt... Păcatul, mă refer la păcatele cele mai omenești, nu este o încălcare a unor precepte ci mai curînd o lovitură pe care vanitatea noastră o primește din partea vieții care ne amintește, uneori dureros, că binele din noi e prea abstract și răul din

CONSTANȚA BUZEA

SONETE

Prilejul

Eu nu știu dacă vîntoarea cruntă
Strivește puul fiarei împreună
Cu țara însăși, alergînd nebună
Prin umbra marilor la o blînda nuntă.

Ci mai fîrșite îmi par acele rare
Clipe de miță cînd copilul stringe
La piept fîrșura mirasînd a singe,
Cînd mă țipău ea poate să omoare.

Te urmăresc, pe cînd tu rizi întoarsă
Cu omenească poftă de trădare
În gesturi tandre, făgăduitoare.

Aștepti atentă, de instincte arsă,
Prilejul de-a ucide fără armă,
Prin îngrozire, cînd ar vrea să doarmă.

Sisif

Azi, ura chiar, botezătoare pare,
Azi e un abur nou asupra cupei.
Tu vino cu o floare, capul rupei-
În fața mea, să vezi dacă mă doare.

Între nimicul ce-l adaogi sorții
Și ora blîndă cînd mă asințești,
E o distanță cloacotînd de pești
Nelinistii în perimetrul morții.

Ar trebui să tac, să trec, să-mi fie
Și jale de priveștiștea pusie
În care te prefaci că-ți moi
genunchiul.

Arați-mi toluși ce faci din aceste
Sfîrșimări pe care le-ai vrut crește!
Sisif le suie iar greșindu-și unghiul.

Sufletele turmei

În renunțarea nopții doar un clopot,
Azur un sculptor în argint turnîndu-i,
Turbarea turmei peste care bîntui,
Cîteva stele, drumul scrum și ropot

Al înșilor clădiți să se gîndească
La clipe inelară și lămească
Putînd fi ștreang suav ce nu se
stringe,
Ori visul morții aplecat în sînge.

Această blîndă, sufletele turmei
Acoperîndu-mă ațit de oarbe
Într-un somn sfînt și gol la urma
urmei.

Dilată mila, ochiul se resoarbe
Că un nesaj, al umbrei pe coline,
Uimește mîntea care-n urmă vine.

Visînd un idem

Pe metereze strîmbe crește iarba
Sed pe pămînt cu umbrele culcate
Gesfulcînd curat orice păcate
Ce se petrec și crude și degeaba.

Văd nori care pe mine mă imită,
Oglînditori mă las și-n voia unor
Făpturi nerăbdătoare să mă număr
Între dîntre lucruri și ispită.

Ce rost mai are. Ochii mei
deschide-mi,
Să tulbur o iluzie cu gluma
Strîină în deșertul lor de-acuma.

Nu facem corp comun visînd un idem
Prin linia ce ne uneste și ne
Separă instinctiv la fel de bine.

MIRCEA MICU

Fantezie cu blazon

Matusalem venea spre mine
în clipe ce se prelungea
cu sîrșituri de întunecime
scobite greu pe fruntea mea.
Era o oră de-nclinare
purtată-n cumpene bătrîne;
de-o parte dorul de-nălțare,
de alta, frica de-a rămîne.
Din ritmuri vechi, pe osii rupte,
valahe Doamne, de demult
și voievozi cu chipuri supte
mă îndemnau să-i mai ascult.
Și mă-ncerca un gînd de fugă
spre duhul creștelor alpine
dar cu o dezarmantă rugă
veneă Matusalem spre mine.
Ci m-am temut și trec aiurea
robit de propriul meu har
și de aluncii rănesc pădurea
cu steme aprige de jar.

Fantezie cu desprinderi

Cu arabescuri fine, pare-mi-se
și umbre de colorii, podoaabe rare,
septembrie a așezat nostalgic
aodurilor, coraone prianciere.
Și era cald pămîntul ca o rană...
Ciocănituri se auzeau bătînd
în nuci tineri cuie de aramă
și-i răstigneau pe zare rînd pe rînd.
Cînd mă rămăse unul în picioare
nepriș de ucigașul toamnei vînt
se ridică cu aripile supte
și se desprinsese-act de la pămînt.

Fantezie cu uitare

Descheie-mi cămașa uitării
iubito să nu mă sufoc.
Mă prînde în ghiare de moarte
mirosul de tîmție și soc.
Și mingie-mi ochii întrați în
orbitele care mă dor.
Mi-e frică de noaptea aceasta
cu luna dospind într-un nor.
Apleacă-ți urechea aproape,
ascultă de bate sau nu
această mașină parșvă
ce pururi degeaba bătă.
Mă stringe un șarpe de ghiat
și iată, mă dă nemisădrii.
Iubito, încearcă-ți norocul,
descheie-mi cămașa uitării.

Fantezie banală

Eu, cel tîrziu coborîtor din datini
îți strîg nevrednicit să nu te clătini,
e drumul către sus ațit de lung
că douăzeci de ierni nu îți ajung
să te întorci pe urma greu tăiată
în trupul tău cu trimbișe de fată.

Sînt mort. Privește-mi mina ca muștarul
ce-și tremură între falange harul
și ochii rătăciți printre fantasma
alunecăți în mișuri și în basme.

Și toluși, eu adinc nemaisperatul
îți șterg din rădăcini adînci păcatul,
cu undele-mă domnesc îți ung sarcastic
neliniștitor trupul tău de plastic
că nu vei ști nicîcînd cum se declină
mirosul de seacă în lumină.

Teodor MAZILU

DOINA SĂLĂJAN

Orgă

Deci liniștea de-a contempla acele
liniște-naripate ce vislesc
sub cerul goaic foarte-nalt și sigur,
rece triumf iradiind spre lume...
Prin limpezimi transparente-ncrângătura
de arcuți largi ce fin, aeriene,
amestec de-nepărtat, albastrul.
Contemplu deci azurului fulguit
de albele liniște-naripate,
prinsă în dansul zborului fienetic.
Ce var, mă-ntrub, de mi se-arată-astfel,
ce ingeri sint și oare pentru ce
nu-s dincolo-n grădiniile celeste?
Un vuet care-ncape să mă doară
vine de sus : aripile se-aprind
în nebuneasca lor învălmășeală.
Mult timp mă ning fulgi și scintei —
sint plin de-arsuri și moartea mi-e înceală.
Dar cit de limpezit e-acei azur
de dincolo de umbra-mi subțiată !
Dar cit de limpezit e-acei azur !

Mai bine

Să pierd de parcă n-aș avea ce pierde,
Să nici nu știu că am pierdut ceva,
Afiț doresc îngăduit să-mi fie.
Blajin uituc, să nu imi amintesc ;
Surd, tulburate voci însoțitoare
Să nu le-aud ; și ochilor să-mi pară
Golul rămas, firesc și de cind lumea.
La ce mi-ar folosi să știu ? Ce-mi folosește
Că știu ? Că văd în vise neguroase
Cenușa celora ce nu au fost,
Crescând primejdiilor în halde negre ?
Să pierd inconștient ca un copil
Cu buzunarul rupt din care curg
In jocul palpitant de-o „omul negru”,
Fructe și dulciuri, bile colorate...
Si dacă-un inger cu zburlete aripi
Vă mătura grăbit în urmă-mi aumul,

Să nu-l zăresc. Tot mai ușor, mai spornic
Să-mi vad de drum, fără să vreau malivul
Năstrușnicei călătorii să-l știu.

Intirziat regret

Cum îndrăgindu-mi morții, abia acum în
In viața mea prezenta să le-o doresc acut,
Necentenit mă-ntoarcă spre ei o remuscare
Și spaima că, pierzându-i, nici nu l-am
cunoscut.

Cu gândul spre trecutul din care ei cu
Vesnic al tainei duse, răsar ca un reproș,
Repet greșala veche : lași pe cei vii în
Acestor morți hieratici, răzbuțnători,
Ei vin în somnu-mi umbre cind eu îi chem
cu tandre,
Mingiietoare vorbe ; vin muți, cu pași
înceți.
Ne întâlnim în străni săli reci cu palcandere
Și stăm livizi în jilțuri adinci lângă pereți.

Nu au nimic a-mi spune. Le sint strădîn.
Desigur,
In ei e doar mirarea cindva că m-au pierdut,
Sau m-au uitat cu totul și numai eu ca-n
frigruri
Mi-i amintesc, mi-i amintesc cumplit.

Dor de pisica blindă, din copilărie

Te voi chema atunci... Va fi-tuneric
și foarte frig în locul plin de noapte
unde o mină aspră mă va-mpinge.
Năuc voi sta, strigându-te, copil
neputincios, baljocorit de spaimă.
Nimic din ce a fost nu voi mai ști,
dar amintirea ta va fi intactă

dintr-o elementă-naltă, sau greșoală
Cui-n mieunat duros lui voi răspunde
și-aluncind din beznă ca din abori,
imi vei sări pe umăr. Aurii
privirile-ți pe-obrazul meu vor plînge
Nu, nici un roi nu ne va găzdui
asa-mpreună, căci sârmăni cu duhul
sint ingerii la porțile-mpăcării.
Și vom rămâne în pustiuul negru —
înceți, încet ne vom aduce aminte
de lumea-n care-am fost, și-o vom visa,
la nesfârșit o vom visa, plîngînd-o.

MARIN TARANGUL

Ce floare mică este sufletul

Ce floare mică este sufletul
și pe ce cîmpie. O, bucurosul
de el cum se continuă și vrea
și vrea să fie ; dar mai mult
își dorește floarea de pe cîmpie
noaptea ei decît somnul care
acoperă inima ochiului nostru.

Venind

Venind dintr-o zăpadă de fluturi
se clatină naiv visătorul
sub o melodie mătăsoasă,
linișita umbră se mișcă
împrejurul trupului adormit.
lebedele lui Immanuel se întorc
împine de apa grădinii în care
dorm maimuțe de ceoră.

În ploile lungi

În ploile lungi care ne așteaptă ascultă
lumina care ne-a plecat din memorie,
și picătură cu picătură adună seara
roua sub care se naște cristallul ;

vezi cum răsulă mirată mirarea ?
rămii în somn și ascultă
lumina care ne-a plecat din memorie,
eu voi sta lângă tine pînă îți ziu
sufind într-o pasăre de lut
melodia pe care n-o înțeleg.

Havuzul

Havuzul se întuneacă
și un zîmbet imens
pune zoroana adormirii
pe propriul său trup
nimindu-se
cerul părăsitor.
Orasele galbene
privesc lumina necunoscută
în care rid ceilalți.

NICOLAE OANCEA

Mă poți iubi

Mă poți iubi și nu e întimplare
că te aștept, că vin la țarm și că,
din fortoala aceea de alb aer,
altfel în mine lumea alunecă.

E un drum iarăși ca și atunci, dus
printre cei vii, prin cumpăna lor.
Dar să nu-mi răstăgim pe Isus,
și cu atita fast și neîntimplător...

Mă poți iubi, dacă ești cine
umbră nu-i, nici cer din cer...
Și strigă în lume că un spațiu sintem
Și vino, vreme.

Lamentația lui Făt-Frumos

Cum cresc eu, doamne, de imi aud
vaietul trupului... Prin ce îndurare
îngrădămești în mine timp crud,
cum riuri, noaptea, pe ascuns, în mare...

E caznă la împărăție. Ca-n război
nechează caii a rău, undeva
lipă născuții din ora mea
și mă cer înapoi.

Cine mă pregătește pe brînci,
doamne ? și cine,
certat cu lumea și înfrînt,
se reazădă, cu-atita zor în mine ?

Poate

Poate că sint numai un dor de glas,
numai un dor de început
de dor, din neamul meu rămas
pe limba clopotului care n-a băluf...

Fii, de aceea, tu vintul, sau iarna sau cel
care murind clopote au să bată...
Și te voi cînta cum ai fost
odată ca niciodată.

Întoarceri

Cad, parcă ușor, parcă în bine,
frunzele cad peste zăpadă.
Anii, privirile și amintirile
cadă-mi și scadă

Se-narc nepriimite, necăldătoarele
păsări, care credede înspre sud...
Și iarăși nu sint eu soarele,
eu, care le străut.

Cum știu

Cum știu să tremur, să-mi fie frig,
Vreau mult să-mi fie frig. E o mirare
Că-i voră și că, doamne, nu şir.
Dar vino ! vino, albă ninsoare...

Beat sint sub cerul gol. Aerul peste zi
Fierbe descintec din alte vremuri...
Iarnă a mea ! dacă nu vei veni,
Cum am se-arăta frumos, că știu să tremur ?

ADRIAN CARSIAD

Locotenentul

Coborise de câteva zeci de ori din vagonul
sanitar. Pe acoperișul acestuia ca o aripă
moartă și decolorată de soare zăcea crucea
roșie semnalizatoare. Locotenentul era un
bărbat blond, firav, cu carnea trandafirie.
Avea ochii mari, deschisii într-un soi de mi-
rare fără explicație, fără răspuns. Își purta
mina stingă sfîrșecată de o explozie agăță-
de git așa cum femeile își poartă colierele și
de multe ori își privea mina cu curiozitate, ci
înșuși se părea că nu mai știe ce se ascunde
în dosul pansamentelor albe.

Intr-una din zile locotenentul se îndepăr-
tase de vagon caile de un km. Pornise de-a
lungul liniei moarte pe care se rățăiește va-
gonul lor, fără vreo intenție precisă ci numai
dintr-o pornire de a face ceva dar după un
km o slăbiciune generală îi întunecase privi-
rea — pierduse mult singe — și-l silise să
se așeze pe o traversă. Acolo pe linia rugi-
nită după ce își revenise încetul cu încetul
trăise locotenentul prima din spaimele nenu-
merate care aveau să vină, impresia chinu-
toare că distanța care separa vagonul de o
linie ferată circulația era extraordinar de
mare. Nisipul din jur ca și lipsa oricărui cop-
rac sau ridicături de pământ sporise impresia
și prima reacție a locotenentului fu să
se întoarcă în grabă la vagonul sanitar cu
broboane de sudoare curgînd de-a lungul
urechilor. De atunci trecuseră câteva nopți în
care se visase aergînd pe linia moartă și
ruginită. Alerga foarte repede dar o forță
necunoscută îl ținea pe loc și alergarea era
astfel inutilă. Respirația devenea din ce în
ce mai deasă și se transforma într-un horcăit
zgomotos care îl trezea.

După opt zile de sedere și coborire din
vagon, de sculire sălbatică a nisipurilor din
jur, locotenentul devenise nerăbdător. I se
părea stupidă o stupiditate care generază
de multe ori furia caribă, iratională — ca ni-
meni de la comandament să nu-și dea seama
de dispariția vagonului sanitar și mai ales
ca nici unul dintre ei să nu bănuiască că
vagonul a alunecat pe o linie moartă din
greșeala cuiva, din neatenția cuiva, asta avea
mai puțin importanță. Mai încerca să se con-
vingă că era imposibil ca în civilizația în
care trăiau un vagon să dispară așa deodată
de parcă ar fi intrat în pământ și nimeni să
nu aibă nici o idee în legătură cu soarta
lui. În zori zilei a noua locotenentul se visă
din nou alergînd pe linia ruginită, încașă
de căldură, pe care fierbea picătura de apă.
Se trezi în zori, cind căldura era mai puțin
densă, cu gust de nisip în gură și cu bro-
boane marunte de sudoare acoperîndu-l frun-
tea. Era înspăimîntat de-a binelea. Visele a-
cestea chinuătoare puseseră stăpînire pe el
și se bucura doar de trezire dar pe zi ce
trecea nici trezirea nu îl mai ajuta. Aștepta
doar ziua cind sculat în zori va auzi voci
de oameni străini, agitate, și cuprinse de frea-
mătul nerăbdării, strigîndu-i : „hei, domnu-
le locotenent, dormiți sau ați murit cu toții ?”
la care să răspundă : „cum o să murim, am
supraviețuit toți, aici ; greu ne-ați mai des-
coperit !” Oamenii să-i povestească încercă-
tura în care a intrat comandamentul din ca-
uza vagonului dispărut. Comandantul cu muș-
tații lui masivă adunînd întregul serviciu au-
xiliar și obîndu-l pe fiecare să facă un
raport scris asupra împrejurărilor în care s-
a ajuns la dispariția unui vagon sanitar...
În armată lucrurile cunosc o ordine a lor
perfectă, fără așa ceva nu mai e posibilă
înșuși existența armatei...

Dar ziua a noua era a patra noapte de cind
visele se repetau și spaimile nisipurilor și go-
leau sufletul. Și nici o voce omească din
afară ci doar gemetele rare din interior și
mirosul de medicamente. În zori nisipul era
deja fierbinte, atît de cald, încît privirea
locotenentului surprindea parcă deplasarea fi-
zișoarelor invizibile către vagon voinde poate
să-l cuprindă...

Se aflau în vagon, în total șase persoane.
Era el, locotenentul, un caporal de peste 30
de ani, trei soldați, și apoi ea, infirmiera. Pe
patul adîncit la mijloc locotenentul stătu treaz
în zori zilei a noua peste două ceasuri. Auzi
cum ceilalți se trezeau pe rînd. Sintă că
de obicei privirile lor aruncate către patul lui,
dar el închise ochii, astfel încît avu răgaz în de-
lungat pentru a-și potoli spaima, culoarea
albă a feței, trăsăturile lui viitoare brusc
desenate pe figură. De-abia cind infirmiera
sosi cu medicamentele zilnice locotenentul
avu o tresărire. O zări pătrunzînd pe ușa din
fundul vagonului înaintînd pas cu pas, totul
se desfășura fabulos, și deodată fără legătură
se ridică în capul oaselor și se auzi între-
bînd precipitat :

— Cîte alimente mai avem ? apă cîtă mai
avem ? dar apă ?...
Ceilalți tresăriră și ei, tăcuseră și ei, in-
firmiera se oprise în loc surprins, întorcînd
o fracțiune de secundă capul în urmă.
— Pe mine m-ați întrebat, domnule locote-
nent ?...

Locotenentul dăduse doar din cap, cu tea-
mă, de parcă i-ar fi fost rușine sau frică să
nu fie văzut.

— Pentru 8—9 zile, adăugase femeia, dar
nu vă temeți, am mai păt-o acum cîteva
luni, tot așa ne-am rătăcit cu un vagon și
ne-au găsit după zec zile.

...Era epuizat din nou. Ca și cum abia s-ar
fi trezit. Ce se nîmplase cu el, de unde în-
trebările acelea, de ce se simte epuizat ?
Căzuse pe pernă, își sprînjinea ochii de ta-
van. Infirmiera auzise din nou cu pași ei
mărunți, ușor legănate, ușor legănate sol-
dările, în vreme ce al încerca să pricicapă
într-un fel cu totul nou ce însemna de
fapt zec zile, ce fel de măsură era asta...
Miine deci vor veni autoritățile, gîndea locote-
nentul, am supraviețuit cu alte cuvinte, am
supraviețuit viselor mele. Dar dacă totuși nu
se descoperă ? Oare ceilalți vagon tot așa
s-a rătăcit pe o linie moartă ? Distanța pare
să fie mare dar poate asta nu contează, nu
kilometrii contează... Ar trebui s-o întreb pe
infirmiera cum s-o fi întimplat cu ceilalți
vagon, cum s-o fi rătăcit...

Se ridică în capul oaselor. Își aruncă pri-
virea în jur și văzu că aproape toți îl priveau.
Așteptau. Mai ales caporalul părea că aștepta
și în tot acest timp suridea. Avea în col-
țul ochilor un suris ciudat, vorbitor care pă-
rea că spune : „nu-i așa că ți-e frică că vei
muri aici în acest pustiu ?”. Și îi fu rușine
locotenentului să mai întrebă. Se lăsase din
nou în pat, lungit, ca pentru un timp de gin-
dire. Vor trebui să supraviețuiască pînă ce
vor veni ceilalți, autoritățile. Alimentele și
apa, mai ales apa, trebuiau de-acum atent
distribuite. Poate că chiar era cazul să fie
micșorate porțiile zilnice. El, locotenentul, era
cu mai mare în grad și mai ales singurul
cu picioarele zdărnice. Iar dacă autoritățile
nu vor veni în zilele următoare va fi necesar
ca cineva să plece. Însă cine ? Soldații nu pute-
au merge, caporalul avea stomacul sfișiat,
infirmiera nu intra la scoala. Și atunci
cine ? Ar fi mai rămas doar el, dar el repre-
zenta aici ordinea și legea el nu putea pleca...

Nopțile următoare începură să aibă ceva
foarte lung și foarte întunecat pentru locote-
nent. Mai ales după a unsprezecea noapte.
Locotenentul visa în continuare că alerga
pe linia sînele nembulate, se trezea agitat, era
trezit de propria lui horcăială. În ultimele
zile, zorii, mai mult ca oricînd, îl găseau stînd
rezemat de pernă și cu capul cuprins de
niște cercuri reci și invizibile. Era aproape
de necrezut ca cineva să nu-și dea pînă la
urmă seama că un vagon sanitar a dispărut.
Și totuși locotenentul nu mai credea în acest
raționament, deși îl construia în continuare
pe nisipul fierbinte de afară. Ideea de a su-
praviețui vreme îndelungată i se părea mai
demnă de luat în seamă și devenea pe fie-
care zi tot mai clară în mintea lui... El nu
putea pleca de-a lungul liniei, în special acum
cind descoperise că reprezenta legea și ordi-
nea și înșuși ideea supraviețuirii. El, locote-
nentul, răspundea serios de ceilalți...

Trecuseră încă două zile și spaima nisipu-
lui — cel care avea să înghită treptat vago-
nii, trecuse undeva pe planul doi. În schimb
dăduse ordine stricte în legătură cu alimen-
tele și apa, pe zi ce trecea locotenentul îi
privea pe ceilalți cu tot mai multă curiozi-
tate, cu atenție, de parcă i-ar fi văzut pen-
tru prima oară. Locotenentul n-avea curajul
să vadă doar supraviețuirea lui, n-avea cu-
rajul sau cine știe ce gânduri ciudate îl
legau tot mai mult de ceilalți cinci. Dar locote-
nentul nu mai făcuse nimic altceva, în afara
micșorării porțiilor zilnice, pentru salvarea
lor. Nu mai încercase niciodată deși acum
era mult mai întremat să plece de-a lungul
liniei și să încerce să ajungă undeva. Senza-
ția că linia era nesfârșită îl stăpînea încă,
din plin, iar pe de altă parte faptul că se
considera responsabil de ceilalți îl făcea să
trăiască sentimente de-a dreptul noi, un fel
de duioșie nesperată, o marelție cuprînzătoare
îi străbătea ființa cind se gîndea la fiecare în
parte din cei cinci.

...Dimineața locotenentul se trezea primul.
Se scula din patul lui așezat într-un colț al
vagonului, exact în partea opusă celui prin
care intra infirmiera, și rămînea cu fața
ațintită afară pînă ce simțea că nisipul s-a
încins și reflectează căldura. Immediat se tre-
zea unul dintre soldați cu piciorul drept treze-
tat din pas de genunchi. I se dăduseră cu
trei săptămîni în urmă niște cerje improvi-
zate. N-avea somn și nici nu se mai bărbie-
rise de multă vreme. Avea o barbă spălă-
cită, de culoare deschisă, culoarea prafului,
părea vesnic murdară. Barba îl producea locote-
nentului o discretă repulsie. În fiecare
dimineață soldatul amesteca la nesfârșit un
pachet de cărți.

De cîteva ori încercase să coboare din va-
gon și căzuse ca un animal torțor jos și de
stuncă se adăugase firii lui un început de

indiferență stranie ca o îndobitocire care
moacăste.

După o vreme se trezea caporalul. Doamea
foarte puțin în prima parte a nopții și ador-
mea doar spre ziuă. Locotenentul nu-l cunos-
cuse înainte pe caporal și de multe ori alun-
gase gîndul obscur că acesta nu era decît o
jumătate de corp, adică ceea ce se vedea,
fiindcă stătea mereu cu fața în sus. Părea o
secțiune într-un corp omeneș.

Ceilalți doi soldați își aveau obiceiurile lor.
Unul din ei fusese comis-voiajor și de la o
betie se alesese c-o răceală cronică. Tușea,
o tușe seacă, mizerabilă. Se părea că nu poate
suferi oțetului căci de cîte ori locotenentul era
nevoit să treacă prin fața patului, acesta
scuipa. Locotenentul nu încercase niciodată
nici o aluzie, bănuia că totul era inutil.

Nu-i simpatiza, în special pe fiecare în
parte, și cu toate acestea pe zi ce trecea nu
încetă să se gîndească la el, la salvarea lor.
Pe la ora nouă infirmiera făcea injecțiile.
În ziua a cincisprezecea a observat locotenent-
tul lucrurile, deși fără îndoială ele se consu-

ȘTEFAN MIHĂILESCU

Nocturnă

Lui Ann

În ploaia nopții de toamnă, copacii,
broțe ridicale a rugă, privesc
siluetele noastre alipite
în aerul rece al serii.
Pe asfaltul — de apă ogîndă —
se profilează umbra
Alunecăm printre băltoace,
fantomă sub felinare ritmice.
Fumul cetii — manie de argint
ne-văluie, dar nu ne poșă !
În sfera noastră, tăcere-i crudă...
În obscura tenebră, se aud
bătăile inimilor ce tremură
de impulsuri fantastice.
Un pas și încă unul, o rotire
și oricînd din drum ne trezește !
Hoi înapoi,
Să mergem fiecare, la noi !...

Cine se joacă ?

Cine se joacă cu oamenii ?
Ce forțe nestatornice ne apropiie,
ne așează în același pat
cînd nu ne aparținem ?

Cine ne apropiie eterem
învolburînd inimile, sădînd spaima,
încolțind iubirea și neliniștea
cînd nu ne aparținem ?

Ne dorim, ne iubim și nu se poate !
Să nu fim egoiști
și să ne depășim pe noi
cînd nu ne aparținem !

De-a iubirii vilvătăie
lăsîndu-ne înlanțuiți
vom fi mai fericiți
rînd nu ne aparținem ?

fină vrei să fi cel dintîi... O facem și pe asta,
e clar ? Ne-am săturat de injecții, apă și mi-
ncare, care oricum se vor termina azi-mîine.
Și tocmai fiindcă se vor termina și vom muri
aici ca niște cîini se cade să avem o min-
găiere... Cu toate că ar trebui să fim egali,
cel puțin în aceste ultime zile...

— Nu se poate, trebuie să aveți răbdare.
Azi-mîine vor veni autoritățile și atunci ce
va să răspunde ? Fiecare va fi întrebant, eu
mai mult decît voi ! Trebuie să supraviețuim...

— Azi-mîine ne vor mîncă vîermeii, arun-
case unul dintre soldați. Sînt ce înseamnă o
femeie, locotenente ? ...Răspunde !
— Caporal, spune ceva, stăruiește locote-
nentul.

— Ce să spun ! ...Au trecut atîtea zile și
nimeni n-a dat de noi. Dacă era să dea, dă-
deau, fii fără grijă, domnule locotenent. Dar
cum lumea a uitat de noi, și-a întors fața.
Poate că chiar s-a comunicat acasă că sintem
dispăruți. Iar dispăruți ce înseamnă ?... Cine
ne mai poate salva ? Poate dumnezeu ? lo-
cotenente, poți merge de-a lungul liniei...

— Am încercat, răspunde locotenentul în-
vins. Dar nu se poate, continuase, nu așa ne
vom salva, ci numai respectînd legea și ordi-
nea... Numai așa vom supraviețui...

— Care lege, care ordine ? Așa ne vom sal-
va de la viață, vom supraviețui vieții, nu
morții, locotenente, și tu nu ne spui nimic
de asta. Vrem ca în aceste patru-cinci zile să
trăim, să ne simțim fericiți poate. Femeia în-
săși s-ar putea să înțeleagă...

— Voi nu înțelegeți nimic... Nu se poate ca
un vagon să se piardă fără urmă, fără ca să
se întrebă unde ar putea fi acest vagon.

— Ce înseamnă un vagon pe timp de răz-
boi ? vorbi din nou caporalul. Ce înseamnă ?
— Gîndiți-vă bine ! Eu nu voi tolera un
asemenea lucru. E monstruos, inuman, se
căcă legea. Locotenentul vorbea precipitat.
Vreau să ne salvăm toți, inclusiv femeia. Tre-
buie să ne salvăm...

— N-avem nevoie de salvarea ta ! strigase
soldatul cu cărlife. Și nici de supraviețuirea
ta. Știm noi singuri ce vrem...

— Gîndiți-vă bine ! Dacă veți mai încerca
o voi împușca pe ea.

— Cum s-o împuști ? Și legea ? și ordinea ?
— Pentru voi... o voi împușca.

...Sosise din nou amurgul, de la un timp
amurgurile erau foarte lungi, iar ziua se lîng-
zise năpăsur de mult. Această duioșie, aspră
de dată asta, aceeași dragoste, plină de cru-
zime poate, îl făcuse pe locotenent să-i o-
prescă pe cei patru în cea de a doua încercă-
re. Tinea arma ațintită asupra femeii și
amenințase :

— La prima mișcare, glontul va porni.
— Dă-te la o parte, strigase soldatul cu cărl-
fite, dă-te la o parte cînd îți spun. Dar nu
înaintase nici un pas, avea teama scrisă fu-
gă pe chip.

— O voi împușca, repetase locotenentul și
glasul îi tremurase. În ochii infirmierei ză-
rise ceva de animal rănit, o privire îndură-
toare aruncată către armă. Crea milă și re-
fuza moartea. Accepta orice altceva dar nu
mai moartea mai devreme nu. Îi era frică.

Locotenentul simți frica fiindcă femeia era
doar frică și îndurare. Tot trupul ei tină
tremurarea ascunsă de frică, o frică mizerabilă,
mîlțoșitoare și lasă. Frica cea cu minile ri-
gide, cu vocea sunînd altfel...

Dar femeia nu vorbea, nu scosese nici un
sunet. Sezură așa toți minute nesfârșite în-
tr-o tăcere de piatră pînă ce primul care re-
nunțase și se încleșcase către pat fusese ca-
poralul. Femeia plecase și ea în urma celor-
lalți, mai bătrîna deodată.

Începînd din acea zi și cite mai urmară cu
locotenentul se întimplă ceva foarte ciudat.
Locotenentul uită pe neașteptate de toată ră-
spunderea lui, de toată duioșia lui, uită și de
salvarea tuturor, și începu să viseze cu furie
alte și alte lucruri decît cum să supraviețu-
iască, să scape de acolo din vagonul incins
de nisipuri. Și toate lucrurile pe care le visa
acum erau legate fără nici un fel de expli-
cație de dorința de a o avea pe infirmiera,
într-un fel barbar, răscolitor și pustiu, tipînd
poate și mușcînd din trupul ei tinăr...

Soldații și caporalul simțiseră schimbarea
prețecută cu locotenentul și așteptau doar
seara cînd acesta se va hotărî să se ducă acolo
unde dormea infirmiera și să rămînă o vreme
cu ea.

Dar locotenentul nu se grăbea...
Se apropia mereu, seara de femeie, ca me-
reu să-i înșele pe ceilalți. Să-i înșele, și cerul
continua să se retragă ca dintr-un curcubeu
roșiat, în vreme ce vagonul devenea tot mai
pustiu, parea tot mai mult cuprins de nipi-
surul de parcă clipă cu clipă l-ar fi distrus
nisipurile arzînd și amurgul nesfârșit, de parcă
de-acum ultima șansă de salvare se consu-
mase...

MARIA CALIMACH

Lumina rece a dimineții

El bine, dar așa s-a întâmplat cu polonezul. Nu-i de crezut, dar așa-i adevărul. I l-am spus și lui Eugen, nici el nu a vrut să-l creadă, și-i dau dreptate, pentru că nu-i de crezut. I-am spus că nu are sens să continăm, din moment ce, spunându-i adevărul despre mine, spunându-i că tot ce i-am spus până atunci erau niște minciuni scornite de imaginația mea. Imi epuizaseră la limită creierul, tot inventând alături, iar pe deasupra mai era și revolta mea că am vrut să mă sinucid. Ai să te convingi, bineînțeles dacă am să pot spune și eu cel puțin o dată un adevăr credibil, că nu pentru el am făcut-o. Așa de fapt a crezut și el. Unde mai puțin că era și mîndru de gestul meu. Ba chiar mi-a dat să înțeleg la un moment dat, că am jucat un fel de tragedie ca să-l impresionez. Mă făcea să rid. Din orgoliu și vanitate nu-i venea să creadă că a fost din altă cauză. Nici tu, dacă ai fi fost în locul lui, nu ți-ai fi închipuit altceva. Pot să adaug că ți-ai fi făcut chiar plăcere sau ți-ar face cum e și normal că o femeie să te iubească într-atît, încît să se sinucidă pentru tine. Și-acum o să-ți explic motivul, pe care nu m-am străduit să-l explic lui că tot n-ar fi înțeles, motivul pentru care am făcut acest gest atât de necugetat.

Ai observat poate că și zimbesc, nu? Uite și acum fac la fel. Zimbetul acesta timpic care nu-i un zimbet normal imi înlestează maxilarul și fruntea. Cu toate că mă controlez, acest zimbet, idiosimul lui fluturător și persuasiv pe buze. De exemplu, mă uit la tine și nu vreau să rid, nu este momentul potrivit să rid, sau să zimbesc, e bine și tocmă acum imi vine să rid. Este o cauză la mijloc. Una ar fi că nu pot să suport să mă uit mult timp la cineva în ochi dar nici nu pot să suport cînd se uită altcineva direct în ochii mei. Sint teorizat că mă uit cruciș cînd privesc o persoană oarecare și asta numai pentru că singură fiind, gîndindu-mă la Dumnezeu, știu că în acel moment, m-am surprins în oglindă privind aiurea cu ochii drept. Și asta nu numai o dată. Cu timpul mi s-a creat un complex. Poate de asta zimbesc știind că am două gropițe drăguțe, ca să distrag atenția interlocutorului de la ochii mei. Habar nu am prea bine de unde naiba provine stupeficia de zimbet pe care-l pot controla fără să mă uit într-o oglindă pentru că mă doare timpla dreaptă începînd din momentul în care zimbetul este idiosim, pe care cred că-l observăm și tu cum mi se întinde pe buze. Eu îl asemăn unui rinjet de am ajuns aproape de nebunie. Iată de ce atunci cînd, plictisită de mine, de tot ce mă înconjură, ajunsă la convingerea că a spune adevărul e cea mai cîmplită timpenie, fiind incredibil tocmal pentru că-i atît de simplu, după plecarea lui Eugen, vrînd să dorm, am simțit acea durere în timplă. Într-o secundă am fost la oglindă. Într-adevăr toată fața așa cum bănuiam, era numai un zimbet. Mă priveam și nu-mi venea să cred că eu sint una și singura, eu în persoană. De ce rideam? Ce era de rîs în tot ce se-nîmplase? Cine din mine, da cine din mine rîdea? Eram eu sau cine era în fața oglinzii? Ca un făcut zimbetul deveni și mai clar, mai accentuat, iar gropițele din obraji mai adînci. Nu mă puteam desprinde de-așa oglinzii. Insistam în dorința de-a vedea șters de pe figura mea zimbetul acela idiosim și incredibil. Ochii lui lăcrimau de efortul făcut să pun mușchii în stare relaxantă normală. M-am crispat și mai tare. I-am spus imaginii — nu mai zîmbi, nu auzi, te rog, te implor nu mai zîmbi. Imi venea să sparg oglinza, să sparg tot ce era de spart în jurul meu. Ce bine ar fi fost s-o pot face. Dar eram ca hipnotizată. Dacă-o făceam atunci m-aș fi eliberat fără doar și poate și acum, acum n-aș mai fi eu cea care sint aici în fața ta, aș fi eu cea care sint într-adevăr. Din păcate atunci, venindu-mi să plîng de-mi împotriva mea, ajunsesem la un fel de demență lucidă, m-am dus la du-lap unde-mi țineam barbituricele pentru că în ultimul timp nu mai puteam să dorm decât dacă luam un stert dintr-o pastilă de Nozinal, și-am înghițit douăsprezece pastile o dată. Am mai băut un pahar de vin, m-am uitat apoi în oglindă și văzînd că tot și beam am avut satisfacția să mă strîmb la mine, ca să-i fac în necaz imaginii mele făcînd sic cu pumnii. Adică am vrut să-i spun, că uite cum eu fi fac de rîndul acesta figura și că n-o să mai mi-o poată face ea mie. M-am întins în pat. Într-o noapte uase razna, urechile imi țiuiau, dar eram multumită.

Lîngă mine puseseșm pudriera și luînd-o, m-am privit în oglinda micuță, căci eram și curioasă să urmăresc transformarea care se petrecea cu mine și mi-am văzut figura destinată cu ochii mari puținii triști din care curgeau lacrimi pe care nu le simțisem pînă atunci. Obrajii imi erau trași și palizi. Buzele uscate și ușor întredeschise. Din nas se prelingea un firicel de singe. Nu m-am speriat dar dintr-un impuls de conservare am vrut să mă ridic să deschid ușa. N-am reușit și-am rămas așa. Am auzit zgomotul ușii de la antret și cineva încercă clanta camerei, apoi m-am lăsat cuprinsă de un sentiment dulce și plăcut. Mă gîndesc cît de simplu și frumoasă este moartea. Mi-am imaginat cu bucurie, cît o să fiu de regretată de ai miei care în sfîrșit își vor da seama că au greșit că nu m-au iubit cînd ar fi trebuit. Mi-am adus aminte de buna și o clipă mi-a părut rău de ceea ce făcusem dar în clipa următoare m-am conșolat știind că nu-mi va supraviețui mult timp, dacă poți să-ți închipui așa ceva, un asemenea egoism. Apoi m-am gîndit ce-o să se-nîmple după ce nu voi mai fi. O stare de amorțelă mă înfunda între cearsăfuri și ca nicio dată nu mă simțeam încă atît de bine. Acest bine e atît de banal, dar nu găsesc un alt cuvînt adecvat. Aveam o stare de euforie, de exaltare eram fericită. O vedeam imaginativ pe buna întîrind în cameră, închipuindu-și că dorm, revenind mai tîrziu încercînd să mă scoale printr-un strigăt ușor, apoi din ce în ce mai puternic strîgîndu-mă pe nume și nelncrezătoare strîngîndu-mi trupul cald încă. Li auzeam plînsul ei dureros în urechi apoi mă vedeam îmbrăcată într-o rochie lungă abă, cu capul sprijinit pe-o pernă de mătase bleu, cu părul respirat pe umeri, iar buclele răzlețe mișcate de vînt cînd scoasă din casă în burnița rece a primăverii... Știi, cînd am să mor, aș dori ca totul să fie trist și mohorît, într-un fel să-mi arate natura, dacă nu o pot face ai mei, că suferă din cauza dispariției mele pămîntenești, și tot asta o voiam și atunci cînd eram pe aproape de moarte. De fapt imi și închipuam că am murit, și da; seama dacă eu ajunsesem pînă într-acolo că-mi și vedeam înmormintarea, bineînțeles știind că nu așa ar fi fost în realitate. dar așa cum o să-ți povestesc mi-ar fi plăcut să fie. Mă vedeam purtată pe umeri de patru balerini cu busturile goale, purtată spre poarta unde mă aștepta carul funerar tras de doisprezece

cal albi, purtată prin mulțimea îmbrăcată-n alb care umplea curtea și străzile din jur prin mulțimea care intona cu voci pline de regret marșul funebru a lui Beethoven, apoi simfonia întâia de Cealiovski. Priveam în urma mea, de acolo de sus, vegheată numai de buna, cum casa din care ieșeam și unde am copilărit un timp, arde cu flăcări ce învolburau cerul înnourat, prefăcîndu-se în cenușă. Abia după ce n-ar mai fi rămas nici o urmă din zidurile, între care trăisem și suferisem atît de mult din diferite motive cortegiul ar fi pornit cu o mișcare lentă, încesată, abia simțită, ca să nu-mi tulbure somnul, mergînd spre aeroport unde așteptau trei avioane, unul pentru mine și buna, celelalte pentru cei pe care aș fi vrut să-i iau cu mine, adică pentru cei de care-mi era greu să mă despărț. Acei oameni eliminîndu-se treptat și rămînînd doar unul singur, adică fratele meu. Nici o clipă Eugen nu a trecut prin gîndurile mele și asta mă miră abia acum cînd povestind imi amintesc perfect totul. Dar asta nu are decît o foarte mică semnificație. Hazel este că am ajuns să văd cum cele trei avioane se ridică în aer în formație de rînduic, excoțîndu-l pe-al meu, unul de-o parte, unul de cealaltă, ridicîndu-se de la pămînt pentru singura și ultima dată în salvele de adio trase de-o gardă de onoare și de tunurile anti-aeriene. Zborul continua, trecînd peste mări și oceane ducîndu-mă pe-o insulă necunoscută ce era numai a mea unde înviam și

Desen de CORNELIU RUTA

trăiam singură cu buna, izolată de lume, într-o casă cu culoare de marmură albă scaldată de soare și liniștea adîncurilor ruptă de sunetele pianului, pus pe-o terasă imensă și la care eu compuneam cu ușurință simfonii și dansam singură în același timp, aplaudată de buna. Mai departe nu mai știu unde îl pierdusem pe Nelu, fratele meu, că m-am trezit în Asia. Eram într-un deșert, umbliu din picioarele goale printre dune. Zîrînd în fundal biserici albe cu cupolele tuguiate din sticlă albastră. Soarele lina cînd o culoare cînd alta și-o durere ascuțită în cap m-a făcut să deschid ochii. M-a orbit o lumină puternică și-am văzut în jurul meu umbre. Lumina a fost îndepărtată și-am putut să disting mai întîi niște siluete precise și-apoi figurile lor. Cîteva imi erau necunoscute dar figura polonezului lîngă cea a mamei m-a ulmit. Am vrut să mă ridic, dar cineva m-a ținut pe loc. Am observat că imi făceau transfuzie. La ureche venind de departe, auzise vocea plîngătoare a lui Miroslov. Mă întreba într-una rugător, ce-am luat. Nu i-am răspuns. Eram dezolată și tot viul meu se spulberase. Am adormit din nou și-am văzut niște animale cu capete de oameni care voiau să mă sfîșie, care voiau să mă sugrume. Nu mai țin bine minte cine erau, dar erau figuri cunoscute. Mai tîrziu cînd mi-am revenit mi s-a povestit cum am fost găsită. Polonezul obișnuia să vină să mă vadă ce fac o dată sau de două ori pe săptămînă, aducîndu-mi niște jucării mecanice pe care le am și acum și care stia el că-mi fac plăcere. Atunci cînd eu auzisem ușa de la antret și văzînd că în casă nu este nimeni, dar totuși era lăsat deschis, a încercat ușa de la camera mea, apoi simțînd că-i înclătă s-a uitat pe gaura cheii dintr-o inspirație. A văzut că eram în pat dar într-o poziție nefirească, adică minile imi afirmau spre podea, probabil că atunci cînd încercasem să mă ridic și nu reușisem rămăseseșm așa. În sfîrșit el a fost acela care a dat telefon la mama, între timp pînă a venit ea, el a forțat geamul, a intrat și cerînd niște lapte de a vecinii mi-a turnat pe gît. El l-a anunțat și pe Eugen. Noroc că buna n-a fost acasă și n-a atlat că făcea vreun infarct. Nici vecinii nu i-au spus. Te-am plictisit? Mă mai poți urmări? M-am făcut bine nu din dorința de a trăi, ci din

senzația de scribă provocată de un doctor de la urgență. O să te oripeleze. Iartă-mă. Era un medic de gardă la camera de reanimare. Mi se face rău și acum cînd imi amintesc. Curios este că n-ar fi trebuit să fie de gardă în noaptea aceea. Noapte de noapte, de fapt venea. Poate special pentru mine. Nu știu. După o zi sau două, timp în care polonezul a stat lîngă mine, făcînd schimb cu mama numai cît se ducea să se spele sau să mînce, apoi revenind, m-am trezit într-o noapte și eram singură. Mi s-a spus că doctorul salonului n-a mai admis să stea cineva lîngă mine, fiind în afara oricărui pericol. Era tocmă acest medic care hotărîse să nu mai vină nimeni noaptea și despre care vreau să-ți spun că trezîndu-mă l-am văzut cum a intrat pe ușă și-a venit la patul meu. Văzînd că țin ochii deschiși m-a întreat cum mă simt. Imi era greu să vorbesc și de aceea nu i-am răspuns. S-a așezat lîngă mine pe pat și-a observat că se terminase transfuzia de glucoză pe care mi-o infiltra la două ore o dată. A scos acul din venă spunîndu-mi că pot să dorm liniștită că mi se pune o alta abia spre dimineață, că este necesară o pauză de cîteva ore pentru organism în care timp el va asimila. Am văzut pătura mișcîndu-se și l-am simțit mîna pe gleznă, apoi luncînd din ce în ce mai sus pe coapse, atîngîndu-mi chiloșii și vrînd să-mi pună mîna în închipul unde. Nu știu de unde am găsit putere în mine și-am sărit în capul oaselor întrebînd cu-un glas care nu mi-l recunoșteam. Imi re-

provoacă. Îți poți închipui așa ceva? La camera de reanimare erau șase muribunde. În afară de mine și de fata moartă. După scoaterea acesteia, încă una din cele șase, intră în comă. Atunci n-am mai putut suporta. L-am văzut așezîndu-se pe patul acesteia. Încet, ca să nu mă vada, am căutat și-am apăsat soneria din perete fixată la nivelul minii, apoi am tușit ostentativ. A intrat sora, tocmă cînd el cu o furie de hienă smulșă de lîngă moartă devorată pe jumătate cu ochi sticloși de posedat, se apropia de mine. Nu știu ce s-ar fi întimplat, dacă sora nu intra atunci. Am rugat-o să mă ajute să ies pe sală ca nu mai pot sta acolo. În felul acesta vrînd să scap din salon acela și de acel monstru pervers, mi-a revenit dorința de viață. M-a scos în hol și-am revăzut cu o uimire păcută lumina rece a dimineții. M-am împotrivit cînd a venit să mă ia înapoi în salon și-am rămas acolo încernită, pînă ce am văzut-o pe a doua, cea pe care doctorul acela, îi făcuse ceea ce le făcuse și celorlalte, cum era transportată de doi brancardieri în halate albastre pe o targă și ușa de la liftul special, cu mese pe rotile, deschizîndu-se. Pe acel doctor l-am mai revăzut la un spectacol de varietăți distrîndu-se copios. În fine, ca s-o scurtez, am trecut prin toate chinurile, peste orice senzație de rău, pînă am auzit că s-a deschis bufetul. M-am tîrît pînă la lift și pînă jos am crezut că-mă dau sufletul. Numai sila și oroarea că așa-mi putea fi din nou în acel salon cu acel doctor, fără ca să mă pot apăra, mi-a dat puteri să ajung la bufet unde am înfulecat fără să mestec cîrnați, chiftete, prăjituri și am băut și-o bere. N-aveam voie. Părea o nouă tentativă de sinucidere. Se speriasă și bufetiera. Noroc că-am avut bani la mine și-n fața banilor i-au dispărut scrupulele și mi-a dat tot ce-am dorit. Bani erau băgați în buzunarul de la piept, al cămășii de noapte, de mama, ca să dau bacșiiu la surori. I-am telefonat polonezului, mama era la serviciu, să vină să mă ia imediat și m-am ferit să mă uit la același doctor cînd mi-a făcut ieșirea. Cred că ajunge. Mai suportă? Deci, asta e adevărul cu sinuciderea mea. Nu pentru el am făcut-o. Poate nici nu l-am iubit. Sau nu l-am iubit într-altă ca s-o fac pentru el. Nu sint genul acela de femeie care să mă sinucidă pentru un bărbat. N-ara s-o fac nici pentru tine. Glumesc se-nțelege dar Eugen a fost și mai este convins că pentru el am făcut-o. Cred că tu știi acum, că nu pentru el. N-o merita și n-o merita nimeni. Singurul lucru pe care-l regret este că polonezul a murit. Nu imediat. Nu atunci. M-a îngrijit atunci cum nu m-ar fi îngrijit nici mama, nici buna poate. Mă legăna să adorm și dimineața cînd mă trezeam gîseam perna presărată cu flori. S-a sinucis în aceeași cameră, vreau să spun în aceeași cameră, dar era singurul om care mă suporta pe mine și toate năzbîțiile mele cu o înțelegere de egoism. Știu bine că nu voi mai găsi un al doilea exemplar. Dumeata ești după cum ți-am spus... sau mi se pare... scuza-mă, dar mie somn. Căse încontinuu fără să mă pot stăpîni, deci ești... scuza-mă... — Culec-te! Ce-ți mai ceri atîtea scuze. Ajunge. Și să știi că peste două ore cînd te scol, n-o să găsești perna presărată cu flori. — Bine, am spus, neînțelegînd ce-mi spune, auzîndu-l ca prin vis. — Nu cred că mai pot dormi. De altfel nici nu mai e timp. La opt trebuie să fiu la redacție. Rămîn să meditez la spovedania dumitale. I-am auzit sau mi s-a părut... „E o situație foarte veselă pentru el” mi-am zis și-am adormit.

M-a năpădit un miros puternic de garoafe, mirosul dulce-amărui, al garoafelor proaspăt culese cu rouă încă pe ele, și-am văzut, o mină negricioasă ieșînd dintr-o manșetă albă de cămașă cu un bulon de aur, pe care nu mai știam bine dacă-l văzusem la mina care mă bătușe cu cureaua sau la polonez. Am deschis ochii privind printre pleoape. Nedumerită l-am deschis încă o dată, mari de tot. O senzație de frică mă paraliză. Clar imi era doar faptul că nu dormeam, dar nu puteam să-mi explic unde mă aflu. Dacă sint într-un pat și visez încă, sau mă aflu pe insula unde cîntam la pian și dansam bonoi, după moarte. Această lumină stranie mă învăluia, imi orbea ochii și-n fața mea se agitau figuri diafane, bizare, un fel de monștri cu capete și cozi innodate, ce nu aveau nimic comun cu vreo figură normală. Nu aduceau nici a oameni, nici a animale. Am întins minile să ating unul dintre monștri și-am dat peste ceva pufos și moale ca o blană de pîslă, iar dedesubt simțeam trupul meu moleșit de căldură. Instinctiv mi-am

HRISTACHE TĂNASE

Caut pașii

Caut pașii ce calcă tăcuți prin urmele necunoscute prin spumele de ape pustii prin resturi de scoici și nisipuri prin fremătul de cercuri cu plozi și tainicul bocet de sălcii.

Caut pașii-n visul cel mare și văd doar flăcări sufocate care aprînd întinericul.

Transfigurare

După ce flacăra s-a peceluit pe coama munților de ghiță daasupra valurilor de aer umed se deschid incendii conice în miezul de loc al cerului cînd soarele-i întințiat iar vîntul despîcă tunele pentrua privindu-te-n oglinzi să te poți vedea oricum în strălucire deplină.

provoca. Îți poți închipui așa ceva? La camera de reanimare erau șase muribunde. În afară de mine și de fata moartă. După scoaterea acesteia, încă una din cele șase, intră în comă. Atunci n-am mai putut suporta. L-am văzut așezîndu-se pe patul acesteia. Încet, ca să nu mă vada, am căutat și-am apăsat soneria din perete fixată la nivelul minii, apoi am tușit ostentativ. A intrat sora, tocmă cînd el cu o furie de hienă smulșă de lîngă moartă devorată pe jumătate cu ochi sticloși de posedat, se apropia de mine. Nu știu ce s-ar fi întimplat, dacă sora nu intra atunci. Am rugat-o să mă ajute să ies pe sală ca nu mai pot sta acolo. În felul acesta vrînd să scap din salon acela și de acel monstru pervers, mi-a revenit dorința de viață. M-a scos în hol și-am revăzut cu o uimire păcută lumina rece a dimineții. M-am împotrivit cînd a venit să mă ia înapoi în salon și-am rămas acolo încernită, pînă ce am văzut-o pe a doua, cea pe care doctorul acela, îi făcuse ceea ce le făcuse și celorlalte, cum era transportată de doi brancardieri în halate albastre pe o targă și ușa de la liftul special, cu mese pe rotile, deschizîndu-se. Pe acel doctor l-am mai revăzut la un spectacol de varietăți distrîndu-se copios. În fine, ca s-o scurtez, am trecut prin toate chinurile, peste orice senzație de rău, pînă am auzit că s-a deschis bufetul. M-am tîrît pînă la lift și pînă jos am crezut că-mă dau sufletul. Numai sila și oroarea că așa-mi putea fi din nou în acel salon cu acel doctor, fără ca să mă pot apăra, mi-a dat puteri să ajung la bufet unde am înfulecat fără să mestec cîrnați, chiftete, prăjituri și am băut și-o bere. N-aveam voie. Părea o nouă tentativă de sinucidere. Se speriasă și bufetiera. Noroc că-am avut bani la mine și-n fața banilor i-au dispărut scrupulele și mi-a dat tot ce-am dorit. Bani erau băgați în buzunarul de la piept, al cămășii de noapte, de mama, ca să dau bacșiiu la surori. I-am telefonat polonezului, mama era la serviciu, să vină să mă ia imediat și m-am ferit să mă uit la același doctor cînd mi-a făcut ieșirea. Cred că ajunge. Mai suportă? Deci, asta e adevărul cu sinuciderea mea. Nu pentru el am făcut-o. Poate nici nu l-am iubit. Sau nu l-am iubit într-altă ca s-o fac pentru el. Nu sint genul acela de femeie care să mă sinucidă pentru un bărbat. N-ara s-o fac nici pentru tine. Glumesc se-nțelege dar Eugen a fost și mai este convins că pentru el am făcut-o. Cred că tu știi acum, că nu pentru el. N-o merita și n-o merita nimeni. Singurul lucru pe care-l regret este că polonezul a murit. Nu imediat. Nu atunci. M-a îngrijit atunci cum nu m-ar fi îngrijit nici mama, nici buna poate. Mă legăna să adorm și dimineața cînd mă trezeam gîseam perna presărată cu flori. S-a sinucis în aceeași cameră, vreau să spun în aceeași cameră, dar era singurul om care mă suporta pe mine și toate năzbîțiile mele cu o înțelegere de egoism. Știu bine că nu voi mai găsi un al doilea exemplar. Dumeata ești după cum ți-am spus... sau mi se pare... scuza-mă, dar mie somn. Căse încontinuu fără să mă pot stăpîni, deci ești... scuza-mă... — Culec-te! Ce-ți mai ceri atîtea scuze. Ajunge. Și să știi că peste două ore cînd te scol, n-o să găsești perna presărată cu flori. — Bine, am spus, neînțelegînd ce-mi spune, auzîndu-l ca prin vis. — Nu cred că mai pot dormi. De altfel nici nu mai e timp. La opt trebuie să fiu la redacție. Rămîn să meditez la spovedania dumitale. I-am auzit sau mi s-a părut... „E o situație foarte veselă pentru el” mi-am zis și-am adormit.

M-a năpădit un miros puternic de garoafe, mirosul dulce-amărui, al garoafelor proaspăt culese cu rouă încă pe ele, și-am văzut, o mină negricioasă ieșînd dintr-o manșetă albă de cămașă cu un bulon de aur, pe care nu mai știam bine dacă-l văzusem la mina care mă bătușe cu cureaua sau la polonez. Am deschis ochii privind printre pleoape. Nedumerită l-am deschis încă o dată, mari de tot. O senzație de frică mă paraliză. Clar imi era doar faptul că nu dormeam, dar nu puteam să-mi explic unde mă aflu. Dacă sint într-un pat și visez încă, sau mă aflu pe insula unde cîntam la pian și dansam bonoi, după moarte. Această lumină stranie mă învăluia, imi orbea ochii și-n fața mea se agitau figuri diafane, bizare, un fel de monștri cu capete și cozi innodate, ce nu aveau nimic comun cu vreo figură normală. Nu aduceau nici a oameni, nici a animale. Am întins minile să ating unul dintre monștri și-am dat peste ceva pufos și moale ca o blană de pîslă, iar dedesubt simțeam trupul meu moleșit de căldură. Instinctiv mi-am

provoca. Îți poți închipui așa ceva? La camera de reanimare erau șase muribunde. În afară de mine și de fata moartă. După scoaterea acesteia, încă una din cele șase, intră în comă. Atunci n-am mai putut suporta. L-am văzut așezîndu-se pe patul acesteia. Încet, ca să nu mă vada, am căutat și-am apăsat soneria din perete fixată la nivelul minii, apoi am tușit ostentativ. A intrat sora, tocmă cînd el cu o furie de hienă smulșă de lîngă moartă devorată pe jumătate cu ochi sticloși de posedat, se apropia de mine. Nu știu ce s-ar fi întimplat, dacă sora nu intra atunci. Am rugat-o să mă ajute să ies pe sală ca nu mai pot sta acolo. În felul acesta vrînd să scap din salon acela și de acel monstru pervers, mi-a revenit dorința de viață. M-a scos în hol și-am revăzut cu o uimire păcută lumina rece a dimineții. M-am împotrivit cînd a venit să mă ia înapoi în salon și-am rămas acolo încernită, pînă ce am văzut-o pe a doua, cea pe care doctorul acela, îi făcuse ceea ce le făcuse și celorlalte, cum era transportată de doi brancardieri în halate albastre pe o targă și ușa de la liftul special, cu mese pe rotile, deschizîndu-se. Pe acel doctor l-am mai revăzut la un spectacol de varietăți distrîndu-se copios. În fine, ca s-o scurtez, am trecut prin toate chinurile, peste orice senzație de rău, pînă am auzit că s-a deschis bufetul. M-am tîrît pînă la lift și pînă jos am crezut că-mă dau sufletul. Numai sila și oroarea că așa-mi putea fi din nou în acel salon cu acel doctor, fără ca să mă pot apăra, mi-a dat puteri să ajung la bufet unde am înfulecat fără să mestec cîrnați, chiftete, prăjituri și am băut și-o bere. N-aveam voie. Părea o nouă tentativă de sinucidere. Se speriasă și bufetiera. Noroc că-am avut bani la mine și-n fața banilor i-au dispărut scrupulele și mi-a dat tot ce-am dorit. Bani erau băgați în buzunarul de la piept, al cămășii de noapte, de mama, ca să dau bacșiiu la surori. I-am telefonat polonezului, mama era la serviciu, să vină să mă ia imediat și m-am ferit să mă uit la același doctor cînd mi-a făcut ieșirea. Cred că ajunge. Mai suportă? Deci, asta e adevărul cu sinuciderea mea. Nu pentru el am făcut-o. Poate nici nu l-am iubit. Sau nu l-am iubit într-altă ca s-o fac pentru el. Nu sint genul acela de femeie care să mă sinucidă pentru un bărbat. N-ara s-o fac nici pentru tine. Glumesc se-nțelege dar Eugen a fost și mai este convins că pentru el am făcut-o. Cred că tu știi acum, că nu pentru el. N-o merita și n-o merita nimeni. Singurul lucru pe care-l regret este că polonezul a murit. Nu imediat. Nu atunci. M-a îngrijit atunci cum nu m-ar fi îngrijit nici mama, nici buna poate. Mă legăna să adorm și dimineața cînd mă trezeam gîseam perna presărată cu flori. S-a sinucis în aceeași cameră, vreau să spun în aceeași cameră, dar era singurul om care mă suporta pe mine și toate năzbîțiile mele cu o înțelegere de egoism. Știu bine că nu voi mai găsi un al doilea exemplar. Dumeata ești după cum ți-am spus... sau mi se pare... scuza-mă, dar mie somn. Căse încontinuu fără să mă pot stăpîni, deci ești... scuza-mă... — Culec-te! Ce-ți mai ceri atîtea scuze. Ajunge. Și să știi că peste două ore cînd te scol, n-o să găsești perna presărată cu flori. — Bine, am spus, neînțelegînd ce-mi spune, auzîndu-l ca prin vis. — Nu cred că mai pot dormi. De altfel nici nu mai e timp. La opt trebuie să fiu la redacție. Rămîn să meditez la spovedania dumitale. I-am auzit sau mi s-a părut... „E o situație foarte veselă pentru el” mi-am zis și-am adormit.

Cînd ochiul lunii

Cînd ochiul tainic al lunii va cade peste cîmpul viscos al ultimei zile, cînd porumbii vor cînta continuu cînd soarele va naște colozii metalici, care să imite oamenii și să se hrănească cu lumină și zgură așezată peste oții din urmă, ascunsă în veșminte obscure unde voi fi eu, spune-mi unde vei fi tu și cum ne vom întîlni pe ce cărări necunoscute?

NICOLAE PASCU

Pastel

Spre cer tot urcînd munții ajung cu creștelele goale urcușul de pe umeri spălînd pădurile în jos la poale

colaci pomoniilor diurne pentru defuncta tinerețe și blănuri tălpilor bătrîne de-alt-adînc să ne le-nghețe.

ION GHEORGHIU
NATURA STATICA

retras minile ca arsă. Eram speriată și uluită că peste mine este întins cineva, într-atît de cald și viu era, dar nu-i simțeam greutatea. Poate a nins, mi-am spus. În insula mea zăpada era caldă. Făcînd un efort să mă dezmeticesc, știind bine că nu dorm, ulitîndu-mă cu o curiozitate plină de temeri, am văzut că eram învelită cu un plied alb, subțirel și mișos. Mi-a venit să rid. Atunci au dispărut figurile acelea bizare din fața mea. De fapt era soarele care proiecta pe peretele alb umbra unui copac rămuros. „Deci aștia fuseseră monștrii”, mi-am spus, întinzîndu-mă și cîscînd de plăcere satisfăcută că dormisem bine și că eram pe bătrîna noastră Terra. — Nu știu cum să-ți explic, nu-mi pot analiza singură gesturile, gîndurile, dar am să-nțesc totuși, poate mă ajută tu, tu nu știi însă nimic și n-ai cum mă ajuta. Vreau doar să te fac să înțelegi anumite lucruri despre mine, să-ți dai seama că nu sint așa cum ți închipui tu sau cum m-a prezentat Eugen. Greutatea mare-i că știu ce vreau să-ți spun, dar nu știu cum să-ți spun. Imi scapă mereu ceva esențial. Din păcate din cauza acestui „ceva” care-mi scapă, ca apa prinză degete, tocmă cînd credeam că-am pus mina pe el am intrat în multe încercături, m-am împriăștat mereu. Ca să înțeleg, am să-ți spun un lucru care probabil o să te supere. Nici Eugen nu l-a știut vreodată. Ți l-am ascuns ieri seară, nu pentru că n-am vrut să-mi amintesc, ci pentru că n-am vrut să-mi amintesc de ea. Sau nu că n-am vrut să-mi amintesc. Nu spun bine. N-am vrut, n-am putut atunci. Ar fi însemnat... întîmplarea asta trăia în mine mai mult decît voiam să recunosc și de asta... de fapt tu m-ai trimis... am vrut să mă duc, să retrăiesc să mă lămuresc, să-mi clarific mie însămi dacă am o vină în cele întîmplate. Mai ți minte ce ți-am spus de Eugen și de tot ce-a fost între noi și de polonez pentru care a suferit atît de mult Eugen? Adică nu. Nu eu ți-am vorbit de suferințele lui Eugen, tu mi-ai vorbit. Eu pot să-ți spun că dacă suferă cineva într-adevăr pentru mine, în afară de buna mea bonă, acela e polonezul, nu Eugen. Ce ți-am ascuns ieri seară am să-ți spun acum, cu acest gînd am venit de la Predeal. Undeva Eugen a simțit ceva, dar nu era ce credea el. Asta ți-am ascuns, Miroslov îl chema pe polonez. Eu cu Miroslov am hotărît să fugim din București, să fugim de Eugen. O să-ți spun tot și-ai să înțelegi și singur.

Pur și simplu vreau să uit. Să alung din mine orice urmă de culpabilitate. M-am dus la Predeal ca să fiu singură cu mine și cu Miroslov în camera aceea cu numărul 103, cum am fost și acum patru ani. M-am dus să mă disculp față de mine, mai auzi, să aflu adevărul sens al acelei întîmplări, sau mai bine zis să aflu de ce, din ce cauză a lăsat rîni atît de adînci în Miroslov, rîni care l-au împins la acel gest disperat. Reverberațiile aceluia accident mă urmăresc pînă azi.

„Adevărul fiecărui om, din păcate, nu se află nici în dragoste, nici în suferință, așa spunea, nici măcar în moarte! Se află în singurătate”.

„Se află în faptul dacă ai sau nu un ban în buzunar” — îi spuneam eu.

Miroslov suferise și suferea în continuare din cauza vieții lui încărcate, ca de un fel de blestem. Nu umbra niciodată lejer prin casă, întotdeauna avea grijă să-și ascundă corpul. Purta cămăși închise pe gît sau pulovere cu col-roulé, chiar și atunci cînd avea ceva de lucru își punea halatul de casă, peste ținuta de stradă, scoțîndu-și rareori haina. Nu-ți mai spun că toate pijamalele lui erau făcute de comandă avînd un model special. Un fel de rubașcă — tunică-chemizetă, închisă la spate cu un fermoar lung — strîns în talie de un cordon lat. Abia la Predeal am văzut din ce cauză își ascundea corpul. de ce și-l purta ca o povară, de ce-l era, să zicem, aproape scribă de el, făcînd cite trei patru dușuri pe zi și cînd venea de la baie îmbrăcat, la fel cum ieșise din cameră, mirosea puternic a spirit și-a colonie. Îl surprindeam deseori cu fața încordată și albă, de un alb transparent încît i se vedeau vinele albastre de la timpla, la fel de albastre ca ochii. Cînd și-a scos cămașa am avut un adevărat șoc văzîndu-l numărul tatut pe plept. 3523 asta era numărul. Am uitat să-ți spun, că înainte de-a intra în camera 103 de la Predeal m-a luat în brațe și m-a trecut pragul ca pe-o mireasă. Așa a dorit el. Abia după ce am aprins meduza de pe noptieră,

(Continuare în pag. 7)

TEATRU

Băieșu între dramă și comedie

Cu o bună școală a realului (reportaje, schițe, nuvele — dintre care „Acceleratorul” l-a situat pentru un moment în centrul interesului) Ion Băieșu abordează deodată teatrul, dându-se și aici remarcabil. Oselează deodată între investigația socială, drama psihologică-realistă, parabola absurdă și improvizatia bufă, aceasta din urmă putând să ducă la o spumoasă piesă burlescă în genul „Ubu”. E cert că are o reală vocație la faptulul concret, care își dovedește implicații adânci de natură morală și socială. „Iertarea”, piesa de debut, dincolo de anume lungimi și deficiențe de construcție, aducea pe scenă cu forță creatoare, o lume bolnavă de nervi și probleme de conștiință, victimă a unor greșeli trecute. Demascarea se făcea curajos. Un teatru rechizitoriu, evident, într-o direcție în care nu se putea apăsa totuși prea mult pe accelerator. Piesa, jucată la Teatrul Mic, reprezintă, alături de „Acești îngeri triști” a lui D.R. Popescu, o tentativă de înviere a realismului critic. Un teatru furios. O dramă socială. Pe aceeași linie se situează și Vinovatul — într-un act — despre un om care comite o crimă și, după douăzeci de ani, amenințat cu denunțul de o necunoscută, se aruncă de la etaj. Vinovata, lasă să se înțeleagă autorul, este și persoana care îl împinge la acest gest, luind pe cont propriu o răzbunare și încredinșându-i mutil conștiința cu o crimă. Rădăși complicațiile psihologice, motivul irtării etc. În absurd și ambiguitate se situează În căutarea timpului pierdut, „comedie într-o parte”, și Imblinzitoarea de fantome, piesă într-un act. Prima, o parabolă a inutilității căutării sensului într-o lume absurdă, e o farsă tragică, după tiparul cunoscut, excelent scrisă, cu pasaje savuroase, replice scilpitoare. Cifra solicitanți, Boxerul, Fecioara, Infirmitul, Spionul, amatori de audiențe cu orice preț, urcă un munte enorm spre un cabinet misterios, pentru a se înscrie pe lista de așteptare. Acțiunea se petrece într-o anticameră în prezența șefei de cabinet și a omului de serviciu. Evident dincolo nu se află decît abuzul. Fantomele unui castel vechi și păgănit. Prințul și bătrîn. Prințesa și bătrîn. Prințesa Schioapă și Logodnicul, sint dresate crancen, cu biciul, pentru a se scoate din ele niște chehnert perfecte. Cine merge în șir indian și serind prin partea dreaptă să știe în același timp să zimbească, să facă o glumă, să cînte, adică tot ce trebuie pentru a distra turiștii străini și a atrage atenția, asupra bunăstării și fericirii. Imblinzitoarea feroce e și ea în urmă înghițită, dar în final apare din nou, aceeași sau alta, și ciclic se va re-luce. Dificultatea aparentă a unor piese de felul acesta e aceea a localizării, încă mai persistă la noi, din păcate, deprinderea căutării unor chei didactice, a unei corespondențe direct și perfecte în lumea reală. A fost un timp cînd fabula însăși era acceptată cu greutate, întrebările fiindu-se lasă: cine e leul? cine e cîrnatul? pe cine reprezintă culpea? unde e chipul cel nou al bursucului? ș. a. m. d. Piesele de tipul acesta își au o justificare interioară și, în măsura în care sînt izbutite, sînt opere de artă, instrumente de educare a sensibilității. Morale și actuale pe plan înalt. Băieșu e un dramaturg neînfeșcat. Dramaturg autentic, el nu poate lucra în zona de mediocritate, alt de fertilă pentru alții.

O latură importantă a scrisului său e umorul, percepția acidă și de efect. O bună comedie modernă, care poate deveni ușor clasică e de așteptat din partea lui. Iscoditor și neastimpărat, virindu-și coada peste tot cu incruțări ori bonomie, talentul său dramatic e un spiriduş greu de pus în spirt.

Marin SORESCU

EXPOZITII

Desene prin cuvinte

...Desenul s-a născut într-o lume fără calor, într-o lume de umbră puternice. Dar nu l-a părăsit niciodată nostalgia după zodiaca soarelui în care magia culorilor face posibilă crearea de lume, de mimesis perfect. În desen lumina are o singură sonoritate, ea este albul declarației și revoluțiile cromatice care au întregii demnitate picturii n-au uitins-o. Sîndu-se infirm, desenul a dorit pictura, dar în același timp a urit-o. Și în această luptă înegală a știut să-și facă din linie arma cea mai perfectă și din contur o victorie sigură. În desăvîșirea liniei se află și motivul de supremă virtuozitate la care ajunge uneori, motivul de fantastică reducere a semnelor. În istoria artei virtuozii sînt numai desenatorii. Obligația plămînuiri, neînțelegerea înfrîngere a handicapului, rezolvarea diferențelor specifice au creat toate acestea o tehnică atât de chinătoare, atât de dificil de stăpînit încît — paradoxal — desenatorii din vocație se recunosc imediat prin acest examen al dificultății de expresie și mai apoi prin expresia în sine.

Există la mai toți artiștii o dorință de a desena. Astfel încît dihotomia desen — culoare ar putea părea forțată sau chiar falsă dacă n-am cunoaște desenatorii unii, incomparabili. Aceste diferențe de calitate, deosebind desenele care infușez lumea prin posesia contururilor cunoscute, pregătind lumea completă, desăvîșită prin culoare, de cele a căror forță este dată de acceptarea rigorilor și a idealului de austeritate fac reală totuși opoziția amintită. A lăsa urme pe hirtie — iată jocul cel mai în demnitate, cel mai seric. Incredibilele performanțe ale acestor joc sînt revanșate asupra declarației lui pauperității. ...Timpul existențial încorporat pămînt în semne se exprimă totdeauna prin opoziția fundamentală dintre alb și negru. Există implicit o tensiune față în fața în fiecare semn așa cum este aruncat el pe hirtie, o tensiune provenită din incompletitudinea redării. Fără voia celui care-l face, desenul este aproape totdeauna dramatic, categoria acestuia îl însoțește pretutindeni. Este vorba de acest timp existențial, oferta intelectuală îl aduce semnului o plenitudine care-l recompensează de sărăcia lui inițială. Desenul poate fi redus astfel la aceste două dimensiuni. Grafica pentru a fi totuși o denumire generică se instaurează ca limbaj pornind de la cele două principale caracteristici ale sale. ...Desenele a doi artiști propoacă aceste cuvinte: Victor Vladimîr Ciobanu și Constantin Popovici.

Timpul existențial este mai evident la Victor Vladimîr Ciobanu. Conformarea semnelor sale indică o disponere în spațiu agresiv al infurătorilor, silurii ireverențioase între lumi care trăiesc paralel, dar care se devoră, mecanică și organică, cu rezoluții nedefinite ca o confruntare necesită. Din rigiditatea unor structuri geometrice apar deseori mănușuri grosolane, dispută terologică în care singurul sunet e auzit este scrisului. Din această demonologie, Victor Vladimîr Ciobanu își face un catheism înținuindu-și intensiv și fără adevărată forță picassiană în urletul botului

sărîmat de cal din Guernica. Terificul provine asadar la el dintr-o șablon expresionist a liniei. Aruncate nu întîmpător în centrul hirtiei ca într-o levitație ciudată, sau o suspensie permanentă aceste pure conflicte grafice nu capătă răspunsuri. Imaginația este responsabilă de toate aceste nașteri diforme. ...Modelele desenelor lui Constantin Popovici trebuie căutate în sculpturile sale. Semnele traduce volume, se detașează apoi, independente de ele, într-un spațiu impalpabil. Aceste desene sînt sculpturii care nu pot fi atinse, alt de indepartat și înal este misterul lor. Miza intelectuală este sporită prin apariția culorii. Dar rămînînd desenator ca orice bun sculptor această culoare este o trimitere subtilă la o zonă inaccesibilă degetelor. Spiritul desenelor sale poate sau nu cunoaște o sculptură îndiferent de aceasta, ele rămîn hieratice victorii ale desenatorului.

Julian MEREUȚA

SPORT

Cînd am auzit că Dumitru a avut emoții mai mari în meciul cu Crișul decît în toate partidele jucate de echipa noastră la Guadalajara, mi-am spus că sîrșitul lumii e aproape, că vine Apocalipsa, și că Apocalipsa asta este o minge de fotbal, pătrată, turtită, răbdător pe-o parte și pe alta, după tehnica de preparare a chiflelor, între palmele temporizatoare ale antrenorului Angelo Niculescu. Nu-mi mai rămînea altceva de făcut decît să las totul baltă, și zicînd baltă m-am oprit, nu-i reia ideea. Era și foarte cald, era și lipsa apei de greu resimțită a Suplîntorului I, plecat într-o criză neagră de melancolie direct la Amara. „La Amara mai voi simți cel mai bine”, a suspinat la plecarea (și cuvintele sale fiind autentice, le punem grîlului între ghilimele). „Amara îmi face bine, simt asta — a călînat trist din cap, în felul său, îndușosător, care pe mulți specialiști ai jocului cu balonul rotund și pe mulți jucători muștrați, i-ar face să-i plîngă de milă: ce băiat cuminte, ce băiat sensibil și noi care-l supărăm, și noi care-i dăm cu altă obstinație prilejul de a fi rău, pentru binele nostru...”. Din punctul de vedere al Amarelui, totul mi se părea mai puțin amar — juca pe cuvinte — și mă voi împacheta în nămol și voi fi un pachet de nămol tîmduit de iluzii. „O, dulce anonim — a mai spus între aceleși ghilimele și cu aceeași tristă călîtare a capului, pe cînd, noi, pioși, îi înregistram plîns și inflexiunile vocii — o, dulce uitare de sine și de ceilalți...” ne oprim aici. Intrucît simțim cum nouă în fine ne vin lacrimi în ochi. Frumose vorbe. Dară ai fi fost de față! El, Suplîntorul I, acest Cato al cronicii sportive, cu îndărătnicul lui „Censeo Angelum delendum esse”, era, la plecarea, alt de sfîos și de neajutorat.

Mai era, în hotărîrea noastră bruscă de a prefera pescuitul, și o veche pliciteală, pliciteala acestui campionat, din ce în ce mai gri, din etapă în etapă spre culoarea cetranelului. Mai era, ca să fim sinceri, și de ce n-am fi, cine ne oprește? și jena asta cauzată de reparația, nu tocmai dorită, a Bătrînei Doamne — cum pe vecie a numit-o un confarte — prin nu știu ce miracol ori institut cosmetic, dreasă, reimpiciorogată, sculată din coșciugul ei de neuitat în care Legia a bălăut cele șapte culic fatidice. Olandeză la Arad? Ei bine, s-o vedem și p-asta! Pînă atunci, textiliștii să exerseze — în definiție, orice se poate transforma în orice, chiar și din Lalele, lălele poate iesi un mars funebru.

Și pleacă Suplîntor II la pescuit... Era o zi de iulie

FILM

Femeia fatală și supraomul

La un moment dat, o femeie fatală își pune în gînd să devină, nici mai mult nici mai puțin, Jenabell, la regina del mondo. Are frumoase justificări, de la fizic („che superba creatura!” o apreciază un alt personaj) pînă la inteligența organizatorică („ești o blestemată!”, strigă un captiv, „nu, sînt doar o ființă excepțională”, recunoaște Jenabell).

Complotul ei ar putea reuși dacă realizatorii filmului Argoman superdiabolici (în italiană: „Cum să pui mîna pe coroana Engliterei”), pelicula cu care noi ne-am entuziasmat o rudă din Transilvania, nu ar fi avut grijă — în interesul Omenirii, toți „Răzbumătorii”, „Campionii”, „James Bonzii” lucrează moral, în interesul umanității — să-și asigure serviciile, sissignore!, ale unui supraom!

Femeia fatală îl înfruntă pe supraom! Mai întii, firește, îi cedează, dîndu-i iluzia că e invincibil și ca bărbat dar, de fapt, ea își urzea, și prin aceasta, ticăloasele ei planuri. Căci supraomul, cu fiecare trecere vinovată prin alcool, își pierde — pentru șase ore — puterile „metapsihice”.

O scenă entuziasmantă ne exemplifică dificultățile pe care le are de timpînt Argoman, alias Sir Reginald Hoover, specialist în criminologie, atunci cînd se abandonează deliciailor senzuale și decade dintre supraomeni: patru sau cinci malaci, dintre devotații reginei Jenabell, îl martelează fîros pe Sir Reginald într-un autocamion. Dau în el ca într-un sac de antrenament iar victima, ce face victima?: se uită, discret și disperat la ceasul-brîrătar! Și, în fine, ultimele minute și secunde de, să-i spunem: normalitate se scurg și în fața gangsterilor uimiți apare superdiabolul cu o slip consistent, mască (prin deschizătura Ingusta din dreptul ochilor țînesc scînteii infernale), minuși, glugă. Este faimosul personaj Batman din seria de fumetii, tot numai corp și forță; iată-l plesîndu-l pe un adversar cu atîta energie (ca în clasicul „7 păcate” cu Marlene Dietrich și John Wayne, din care s-au „înspirat” nenumărați realizatori) încît cel lovit iese grămadă prin peretele autocamionului, aterînd în depărtare. „Ha-ha”, ride fîros supraomul și mai dă într-un agresor, spărgînd încă o latură a solidului vehicul.

Dar cite lucruri sînt la îndemîna unui super-eroi! Ara nevoie de niște invitații la un dîneu select?: o privire spre buzunarul cuiva și cartonașele licioase zboară unde trebuie. Cineva îl țîntuiește cu pistolul?: o privire, brațul bine încordat, ceva scînteii prin deschizătura măștii, și arma sare din mîna dușmanului în cea a lui Argoman. Trebuie să împiedice o catastrofă feroviară?: o privire, brațul tremurî de încordare, și macazul se supune schimbîndu-se în ultima clipă. Argoman sfîrșește prin a doborî (în aplauzele adolescenților din sală) un avion! salvînd, cu toată osteneala, Omenirea, domnule!

Ce să spui la asemenea proiecții? Admirîi degrabă splendorii cascadori de care dispune cinematografia italiană, imaginea bine lucrată, aranjamentul muzical antrenant (este ingenios tratat sonic efectul încordării metapsihice, cu acute bicuitoare), condiția fizică remarcabilă a vedetei Roger Browne, buna dozare a suspensului etc. Negreșit, ne aflăm în fața unui basm degradat, între atîtea altele. Amatorii „artei” cinematografice vociferază împotriva unor asemenea producții, dar noi, amuzîndu-ne cu malicie (fiîndă nutrim neabătut convingerea că pe lume nu există decît șapte (7) arte, ne îngheșum, în picioare, alături de mulțimiile cu sufletul la gură. Basmul, fie și impur, corupt, nu poate fi trecut cu vederea, în ediție copilăros-cinematografică.

Ilie CONSTANTIN

J. STERIADI
CORABIE LA CERNAVODA

Cafeneaua de sfoară

ca o pagină de proză sănătoasă, fără pic de noui pe cer și fără a se lăsa să se simină, cu un obraz de fată mare, iar lacul își desfășura dăruie horbota lui de frumuseți, scoasă în fațul verii, cu dintr-o ladă de zestre cu lucruri fără de preț, cusute în lungile, aspre și plinele de visării lui ale iernii, cînd omul, fapțură ciudată, nu crede că mai e cu puțină să vină iar pe pămînt zina de foc, zina bogată a verii. La zece metri de mine, cu undița în mîră, pe cine-l văd stînd liniștit într-o profundă meditație? Pe Serban Nedelcu. Ce coincidență, zic. Schimbam, de departe, un salut amical și complice — ei, pescuitul e altceva!

Arunc. Aștept. Mușcă. Scuipă. Altă rimă. Arunc. Aștept. Mușcă. Înțep. Trag. Prînd. Prima plătică. Cît de odîhnitoare este întînderea lacului, cum ne aduce lacul aminte că 80% sîntem cu toții apa și restul venim. Ce întăritoare pentru sufletul nostru agitat de problemele vieții și fotbalului este această calmă, impicibilă împărăție a elementului primordial în care nimicurile existenței nu-și găsesc nici un loc, în tăcerea străvezie, în tăcerea suverană a adîncurilor... O știuculiță. Mativ zicea că fitelo asta minore se aruncă înapoi în lac, e onoparea pescarului. Nu-i dau drumul nici morc. L-o trimiț la Băieșu. O roșioară. Un oblete. O săbioară. Un ciortan. O moerînă. Un pocrîneț. Minciocul cufudat pe jumătate în apă se populează. Soarele asfințeste, liniștea serii poroară vindcătoare.

— Ce-a făcut U.T.A. la Pitești? parcă aud, mi se pare că aud, o șoptă, ca-a-vi.

— Ai întrebă totuși? strig.

— Eu? noo... răspunde romancierul în stilul său caracteristic.

— Sau am vorbit eu singur? ...M-ai auzit spunînd ceva?

Aceiași răspuns.

Trebue să te duci la doctor, îmi spun. Auzi voci ca Fecioara din Orleans.

— Dacă U.T.A. câștigă la Iasi un punct...

— Ce dracu! Păcă vocea vine din mincioc, e a voce ca de ventriol. Nu fac nici o mișcare. Îmi opresc respirația. Auzul îmi este încordat la maximum.

— Dar dacă șteaua cîștigă toate cele trei meciuri, plus că are un golavereu îmbatabil...

Cu mare-mare prudență, desfac gura minciocului, caferoara de sfoară.

— La toamnă — vorbește Obletele întors pe o rînă

TELEVIZIUNE

Emisiuni despre actori

În numărul trecut elogiaseam, în poate prea puține cuvinte, talentul și personalitatea unuia dintre cei mai îndrăgiți actori: Marcel Anghelescu.

Spațiul restrîns m-a împiedicat să scriu mai mult despre desăvîrșitul Pristanda, dar mai ales despre oportunitatea emisiunii a cărui oaspete a fost.

Intr-adevăr, cred eu, ideea televiziunii de a dedica emisiuni speciale unor actori de frunte ai scenei noastre este binevenită și merită a fi subliniată.

În aproape o oră de transmisie, telespectatorii pot vedea o selecție din cele mai reușite creații, personalitatea artistului conturîndu-se astfel evident. Titlul emisiunii însă („Mari comici români pe micul ecran”) mi se pare a fi neinspirat ales.

Din mai multe motive. În primul rînd, chiar actorilor în cauză li se aduce o oarecare deserviciu, cariera lor artistică fiind for-

mată nu numai din „roluri comice”. Apoi, într-un fel sînt vitregiți așa-zii actori de tragedie, actori ce au interpretat mai cu seamă personaje cu mai puține nuanțe comice. Mă gîndesc la un Calboreanu, György Kovacs, Clody Bertola, Emil Botta, Ciubotărașu, ș.a.m.d. Nici generația tinăra actoricească nu ar trebui ocolită. George Constantin, acest talent uriaș, ar putea oferi un strălucit recital t. v.

Am revăzut, nu de mult, pe micul ecran, fragmente din spectacolul „Nepotul lui Rameau” după Diderot. Un text extraordinar (exemplar adaptarea lui Gellu Naum) a prilejuit celor doi tineri interpreți Marin Moraru și Gh. Dinică creații de excepție. Îl mai văzusem pe Dinică în „Umbră”, „Troilus și Creșida” sau la televizor într-un rol episodic din „Neîncrederea” lui Camus.

Interpretarea sa este întotdeauna senzațională. Sînt convins, este deja un mare actor și cred ar fi interesant o emisiune dedicată lui. Cum ar merita altminteri și alți actori din tinăra generație, Mariana Mihaș, Rebengiuș și alții.

Radu DUMITRU

revista străină

• Numărul 6 al revistei Voprosi Literaturi aduce cîteva contribuții în domeniul istoriei, criticii și teoriei literare. La această din urmă rubrică menționăm articolul lui M. Hrapenko — ideea de progres în literatură și artă. Date noi cu privire la piesa lui L. N. Tolstoi Cadavrul viu aduce studiul lui A. Mariamov, Un fapt din viața și un subiect literar. Un articol semnat de tinărul critic literar A. Zaerev se ocupă de creația poetului Ezra Pound.

• LES NOUVELLES LITTERAIRES (2 iulie a. c.), „O amenințare apocaliptică”, articolul lui Th. de Galiana publicat pe prima pagină a revistei abordează problema efectelor catastrofelor produse de furtosele gazele herbitice în războiul din Vietnam. „După natură, oamenii” — legenda fotografiei înfățișînd o pădure distrusă de acțiunea defoliantelor se impune ca un avertisment grav în conștiința lumii civilizate.

• SATURDAY REVIEW. Împlinirea a 25 de ani dela „Ziua V” a fost marcată în Statele Unite și de apariția primelor cinci volume ale documentelor și hirtiiilor generalului Dwight David Eisenhower, sub titlul The War Years — „Anii războiului”. Notele editoriale aparțin lui J. Hopkins. Această vastă documentație cuprinde materialul brut care pentru istorici constituie „substanța vitală” a unei minuțioase reconstituiri a evenimentelor ultimei conflagrații mondiale.

• OST-WEST Echo, (iunie-iulie a. c.) buletinul cultural de la Bonn semnalează un articol apărut în Wiesbadener Kurier despre poetul Ion Alexandru, care cu prilejul săptămîinii românești ținută la Wiesbaden, a prezentat aspecte ale literaturii noastre clasice și moderne. Articolul menționează traducerea poetului român din limba germană, — Holderlin și Rilke.

• DIE WELT DER LITERATUR (9 iulie a.c.). Publică o recenzie semnată de H. Joachim Maitre despre o carte intitulată Thomas Mann judecat de epoca sa, cuprînzînd documente ale perioadei 1891—1955. Lucrarea prilejuește o trecere în revistă a admiratorilor și contestatarilor marelui prozator german, care, spirit sceptic, se îndoaie de numărul real al celor ce-i apreciază opera. De remarcat observația că Thomas Mann — european prin esența culturii — s-a simțit totdeauna „străin” în America, unde persecuția regimului nazist l-a silit să se refugieze.

SUPLINATOR II

a. b. c.

Nu vă e teamă de timp?

De vorbă cu Alexandru Piru

— Vă întrebam acum câțiva ani, când îmi erați profesor de literatură veche și când vă și iubeam, de ce vă ocupați atât de puțin de literatura contemporană. Rugându-vă să reproduceți opinia dv. de atunci, dacă v-o mai amintuiți, v-aș cere în același timp să mărturișiți de ce vă ocupați astăzi de literatura contemporană.

— Cred că atunci nu aveam unde să scriu. Nici astăzi nu prea am, cu toate acestea încerc să mă achiț de o datorie care este în același timp și una din plăcerile mele. În vreme ce literatura medievală, cursul de la Universitate, este numai o datorie. Un motiv în plus este faptul că de un deceniu literatura română a devenit mai interesantă ca literatură, mai ales de vreo cinci-șase ani încoace. Impresia mea este că am intrat într-o epocă literară nouă.

— În ce fel simțiți dv. că ultimii ani anunță o epocă literară nouă?

— În sensul că fără să se dezangajeze, literatura română de astăzi se reintellectualizează. Intră mai în profunzime, părăsește accidentalul și efemerul, se subsumează unei transcendențe, cultivă modalități de comunicare noi sau clasice.

— Dacă ar fi să păstrați și în cronicile dv. acest ton foarte generos, cu care sintetizați o opinie, ați fi criticul cel mai simpatizat din viața literară. De ce sinteți generos în general și sever în particular, adică în raport cu fiecare carte?

— În cronică mă ocup rareori de o singură carte, ci pe cât posibil de un scriitor și de o operă. Sint generos din fire...

— N-ar părea...

— Și totuși sint. e adevărat că nu ați cit socotesc eu că e necesar întotdeauna. Asta vine din faptul că realitatea nu se potrivește decât rareori cu imaginea pe care mi-o fac mental despre ea.

— Când ați revenit în critica literară curentă, ați făcut-o cu un articol extrem de dur despre două cărți ale mele. Știind deci, din experiență personală, cât puteți fi de violent, vă întreb cum vi se pare violența în raport cu dreptatea actului critic?

— Sint mai vehement cu prietenii și cu cei pe care îi prețuiesc mai mult. Faptul, totuși, că relațiile noastre au rămas de natură intelectuală este o dovadă că dumneata în primul rând și poate și eu înțelegem actual critic ca o manifestare pur literară, sinceră, evident nu justificată. Violența este o formă a limbajului critic sub care se ascunde o comuniune de idei, citeodată insatisfacția unei concordante. Timpul are grijă să netezească asperitățile și să sancționeze atât violența de limbaj cit și carența unei opere. Și tot timpul are grijă să împlinească niște lacune de moment. Asupra operei dumitale am revenit și cred că voi mai reveni. Veți putea să constatați simpatia pe care o masca așa-zisa violență.

— Vedeți, tovarășe profesor, de curind în „Ramuri” ați criticat foarte aspru cartea „Tu-șiți” a lui Marin Sorescu. Când v-am întâlnit v-am spus că sinteți nedrept cu un poet de excepție. Nu știu care e adevărul, dar adevărul meu e altul decât al dumneavoastră. Nu vă e teamă de timp?

— Cu Marin Sorescu am fost la început mai amabil. Îl prețuiesc sentimental, și acum. Ultimul volum mi se pare însă sub nivelul primului. În acest caz, cronică mea pare mai puțin îngăduitoare. Asta nu înseamnă că poetul a încetat să existe. Dacă pe viitor va renunța la glume versificate în proză, atitudinea mea se va modifica în bine. Timpul e un inamic în fața căruia sintem egali.

— Un procedeu al criticii pe care o faceți (procedeu preluat în ultima vreme și de alții!) este parcurgerea tuturor cărților unui scriitor, terminând cu ultima și referirea permanentă nu la un moment literar, ci la un destin literar. Ce anume v-a determinat să procedați astfel, știut fiind că în critica actuală e dominantă cercetarea momentului, nu a operei în ansamblu?

— Sint de profesiune istoric literar cu o imensă curiozitate de critic. Nu vreau să nedreptățesc pe nimeni, deci caut adevărul înțreg, merg până la ultimele consecințe în cunoaștere. Nu scriu efemeride, nici reportaje, ci capitole de istorie literară. Fac schițe pentru tabloul întreg.

— Pentru a încheia acest capitol al nedreptăților pe care eu cred că le-ați comis, îngăduiți-mi să vă înșir aici numele, care-mi vin în minte, din bogata galerie a contestațiilor dumneavoastră: M. R. Paraschivescu, Marin Preda, Nicolae Manolescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ion Alexandru, Leonid Dimov, D. Țepeneag, Mircea Ciobanu, Mircea Cojocaru etc.

Nu e prea mult?

— Mulți din cei pomeniți sint de fapt lăudați, uneori supralicitați de mine. Cu excepția dumitale, față de care recunosc că, insuficient documentat, am excedat în rău. La un moment dat, vroiam să-ți corectez versurile printr-o probabil nedorită de dumneata colaborare. Ce vrei? Sint și eu poet... în intenție. Cit despre ceilalți autori invocați, nu crede că aș fi așa de naiv, încât să-l contest. Am vrut doar să-l fac cunoscut celor care, necunoscându-l, îi neagă sau îi elogiază fără temei. Respir în compania dumitale, a lui Nichita Stănescu, a lui Marin Preda, a lui Nicolae Manolescu, a lui Cezar Baltag (fostul meu student iubit) și a tuturor celor pe care mi i-ai amintit. Nu uita pe Adrian Marino, pe Eugen Simion, pe Valeriu Cristea, pe Petru Popescu și pe alți scriitori și prieteni ai timpului nostru.

— Care sint obsesiile nepărăsute de literatura română de la începuturi și pînă astăzi?

— Întrebarea e grea pentru un istoric literar ca mine. Prima obsesie: G. Călinescu. În ultima vreme, obsesia Anton Holban. Am multe obsesii, dar să nu intrăm în domeniul patologiei literare...

— Poate nu m-am exprimat exact. Mă refeream la datele fundamentale pe care lite-

ratura română le păstrează și astăzi, deși ele au apărut în primele manifestări ale literaturii medievale.

— Evul mediu românesc; de ce nu m-am născut în el? Să fi fost Dosoftei, Dimitrie Cantemir, Neculce, Atanasie Crimca — arhitectul minăstirii Dragomirna sau înțeleptul Neogoe Basarab...

— În zadar doriți să vă fi născut atunci. V-ați născut astăzi, între Țepeneag și Eugen Barbu, între Virgil Ardeleanu și Cubleşan.

— Sint un critic decis să-mi confrunt (nu înfrunt) toți contemporanii. Întilnirea noastră de azi e o dovadă că lucrul e posibil. Eu văd în dumneata un poet și te urmăresc cu cea

să precizez din această cauză că toți eroii au cite ceva din mine. Grazia Maria, am mai spus, sint în întregime eu.

— Dar ce este, în fapt, romanul „Cearta”?

— Un critic mi-a reproșat că am scos eroii, mai ales pe cel feminin, din contextul social. Am procedat ca abatele Prévost, după Ibrăileanu, în *Manon Lescaut*, excluzând „orice procedeu literar trecător” și lăsând numai „fapte și sentimente”: „Nici analiză psihologică discursivă, nici zugrăvirea mediului, nimic decât purul adevăr — și în cel mai limpede stil clasic”.

— De unde ați pornit, scriind această carte, la apariția căreia recompensa, pentru activitatea dumneavoastră critică foarte vehementă, a întrecut orice așteptări rele!

— Ideea romanului mi-a sugerat un pasaj din „*Les Faux Monnayeurs*” de André Gide. Sint cuvintele lui Bernard: „Laura, Laura, vous n'almes pas Douviers. Vous avez pour

- Timpul e un inamic în fața căruia sintem egali.
- Prima obsesie: G. Călinescu.
- Grazia Maria sint în întregime eu.
- Iubesc pe toți veritabilii scriitori, detest sau sint indiferent față de veleitari, amatori sau mediocri.
- Nici eu, nici Adrian Marino nu avem nici o veleitate jurnalistică sau fotografică.

lui de l'affection, de la pitié, de l'estime: mais cela n'est pas de l'amour. Je crois que le secret de votre tristesse (car vous êtes triste, Laura) c'est que la vie vous a divisée; l'amour n'a voulu de vous qu'incomplète; vous répartissez sur plusieurs ce que vous auriez voulu donner à un seul. Pour moi, je me sens indivisible; je ne puis me donner qu'en entier”.

Bărbatul și femeia își reprezintă fiecare în felul său absolutul iubirii. Femeia nu poate întruni idealul său de dragoste într-o singură ființă, bărbatul consideră idealul indivizibil. Această incompatibilitate structurală naște cearta.

— Sinteți conducătorul revistei „Ramuri”. Două întrebări în această privință: ce doriți să faceți din revista de la Craiova? Care este revista pe care o citiți cu interes?

— Vreau să fac din *Ramuri*, o revistă citită, cam ceea ce ai făcut și dumneata cu *Geo Dumitrescu* din revista *România literară*. Ca noi ar trebui, pare-se, să facă toți. Să-și aleagă buni colaboratori, să fie problematici și actuali. Să încurajeze bunele inițiative și idei. Să se facă audiați și așteptați.

— Care este opinia dumneavoastră despre deceniul '50-'60?

— În literatură nu există goluri. Avem dovezi indiscutabile. Arghezi, Sadoveanu, Blaga, Philippide, Camil Petrescu, G. Călinescu, Stancu, Marin Preda, Beniu, Labis etc., etc. Restul, în *Panorama deceniului literar 1950-1960*, la care lucrez.

— Povestiți-ne, tovarășe Piru, câteva din amintirile dumneavoastră, din vremea când erați asistentul lui G. Călinescu!

— G. Călinescu a fost o figură neuitată a anilor mei de formație. Am rămas în preajma sa, lucrul cel mai dificil, pînă la sfîrșit. Continui să fiu alături de el, reeditîndu-i a doua ediție din *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, care sper să apară în anul viitor. Textul integral, la care autorul a

lucrat din 1941 pînă în 1964, îl predau pînă la data de 1 septembrie 1970, la editura Minerva. Nu este încă momentul amintirilor despre G. Călinescu sau poate că nu sint eu la vîrsta amintirilor. Personalitatea sa fascinantă, prezentă încă vie în viața noastră literară, mă împiedică să trec la evocări. Va veni însă, sigur, și acel timp, dacă îl vom mai putea prinde. Ca și dumneata, care ai avut norocul să-l cunoști, îl rămîn deocamdată numai recunoscător și devotat.

— Sint curios să știu de la dv. — cînd de la alții știu destule variante — dacă faceți parte dintr-un grup literar anumit.

— Fac sau vreau să fac parte din literatura română. Nu aparțin nici unei găști. Îmi repugnă ideea de a mă asocia cu oameni care practică politica de coterle. Iubesc pe toți veritabilii scriitori, detest sau sint indiferent față de veleitari, amatori sau mediocri.

— Dar poate simpatizați mai mult un grup literar?

— Simpatizez cu grupul de la *Jurnalul literar*, din care n-a mai rămas decît Adrian Marino. G. Mărgărit a dispărut, spre dezolarea mea și a lui Adrian Marino, prematur.

— E un grup foarte numeros, periculos de numeros, format din doi oameni. Dar sinteți subiectiv: și G. Ivașcu face parte, cu voia sau fără voia dumneavoastră, din acel grup, de la *Jurnalul literar*.

— G. Ivașcu (vezi G. Călinescu, *Compendiu de Istoria literaturii române*) s-a dedicat tehnicii jurnalistice. Nici eu, nici Adrian Marino nu avem nici o veleitate jurnalistică sau fotografică.

— Dumneavoastră știți bine că și G. Călinescu putea fi nedrept; chiar în ceea ce vă privește, îmi amintesc că în ultimele luni de viață, Călinescu a fost foarte sever. Deși știu asta eu nu spun că ați încetat să faceți parte dintre oamenii care i-au fost apropiați.

— Evident, am respectat întotdeauna opinia lui G. Călinescu despre alții și despre mine. Pe mine, după părerea mea, m-a flatat (vezi *Istoria literaturii române* din 1941).

— Dar articolul din *Contemporanul* în legătură cu Creangă?

— E un articol interesant, în care G. Călinescu vorbește de „tînărul său prieten”, eu.

— Vă rog să spuneți cîteva cuvinte despre generația tînără de filologi, la pregătirea căreia vegheați ca profesor, iar la Craiova și ca Decan!

— Sint animat de cele mai bune gânduri față de studenții mei, ceea ce explică, poate, larga simpatie de care, la rîndul meu, mă bucur printre ei. Datorz acest lucru faptului că studenții văd în mine pe cineva care a stat în preajma lui G. Călinescu, în care alții se însinuează fără adeziunea lui autumă sau postumă. Lui G. Călinescu nu-i plăceau „filologii”, lingviștii (cu excepția lui Al. Rosetti), „cercetătorii”, preținșii comparatiști, folcloriștii, etnografil, bibliografil (tip Gonzalez Ionescu) etc.

— Cu acordul dumneavoastră, am putea încheia acest dialog care sper să aibă farmecul lipsei de ipocrizie și al sincerității recl-proce.

— Cu concursul dumitale, sper să ajungem exact la inima cititorilor.

Adrian PĂUNESCU

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănușescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Adrian Păunescu
Secretar general de redacție:
Constantin Toiu

L

REDACȚIA:

București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon: 11 51 54; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE:

3 luni — 43 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCITEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginător: Nicolae Ion.